

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ АРМІЇ, КОНВЕРСІЇ ТА РОЗЗБРОЄННЯ
CENTER FOR ARMY CONVERSION AND DISARMAMENT STUDIES

31 липня 2020

ВИКЛИКИ І РИЗИКИ

Безпековий огляд ЦДАКР № 14 (147)

Адреса: Вул. Іллінська, 10, офіс 5, Київ, 04070
тел.: +38 (044) 425-42-10
www.cacds.org.ua

Безпековий огляд «ВИКЛИКИ і РИЗИКИ» Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР, www.cacds.org.ua) здійснюється аналітиками ЦДАКР за підтримки банку «Аркада». Для підготовки оглядів залучаються відомі експерти, дипломати, військові фахівці та спеціалісти усіх відомств, що працюють у безпековому середовищі України.

Метою публікацій Безпекового огляду «ВИКЛИКИ і РИЗИКИ» є оперативне та аналітичне інформування зацікавлених профільних структур, ЗМІ та громадян, що цікавляться актуальними проблемами безпеки України.

Кожний огляд присвячений короткому періоду (1 – 2 тижні), та містить експертні думки, які можуть не збігатися з офіційною позицією української влади.

@2014 Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння
У разі цитування обов'язкове посилання на ЦДАКР

Редакційна колегія:

Бадрак В.В. – головний редактор, директор ЦДАКР

Копчак В.І. – відповідальний секретар, заступник директора ЦДАКР

Самусь М.М. – заступник директора ЦДАКР з міжнародних питань

Члени Редакційної колегії:

Бондарчук С.В. – член Експертної Ради у галузі національної безпеки, генеральний директор ДК «Укрспецекспорт» (2005-2010 рр.)

Згурець С.Г. – головний редактор журналу «Експорт озупня и оборонный комплекс Украины», директор інформаційно-консалтингової компанії (ІКК) Defense Express

Кабаненко І.В. – президент Української агенції з перспективних науково-технічних розробок UA.RPA, заступник міністра оборони України (2014), перший заступник начальника Генерального штабу ЗС України (2012-2013), адмірал ВМСУ

Конопльов С.Л. – директор Гарвардської програми з чорноморської безпеки та програми з безпеки США-Росія і США-Південна Азія, член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Литвиненко О.В. – директор Національного інституту стратегічних досліджень, заступник секретаря РНБОУ (2014 - 2019)

Міхненко А.В. – головний редактор журналу «Ukrainian Defense Review»

Паливода К.В. – голова правління банку «Аркада», член Експертної Ради у галузі національної безпеки

Поляков Л.І. – голова Експертної Ради ЦДАКР, перший заступник міністра оборони України (2005 – 2007 рр.), заступник міністра оборони України (2014 р.)

Рябих В.О. – член Експертної Ради у галузі національної безпеки, директор з розвитку інформаційно-консалтингової компанії (ІКК) Defense Express

Щербак Ю.М. – письменник та громадський діяч, Надзвичайний і Повноважний Посол України в США (1994 - 1998 рр.), міністр охорони навколишнього середовища (1991 - 1992)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ
ОЦІНКИ

У ДЗЕРКАЛІ
ЕКСПЕРТНОЇ
ДУМКИ

АНАЛІТИЧНІ
РОЗРОБКИ

Ключові виклики і ризики у сфері безпеки і оборони у другій половині липня 2020 р.

Оборонно-промислова реформа в Україні.
Як забезпечити її успіх

Щодо можливостей розвитку в Україні вітчизняних
роботизованих систем (БАК/НРК)

Армянская провокация длиною в бесконечность: возможные
геополитические и геоэкономические последствия в регионе

Коронавирусный парад

Ключові виклики і ризики у сфері безпеки і оборони у другій половині липня 2020 р.

Валентин Бадрак,
директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння (ЦДАКР)

З одного боку, виникли неочікувані проблеми всередині РФ, на порядку денному з'явилося «білоруське питання», загострилася економічна криза, наміри вимусити Захід сісти за стіл перемовин на умовах Кремля зайшли у глухий кут – на тлі нових хвиль санкцій. Ба більше: вперше з'явилися ознаки консолідації зусиль Заходу, та, навіть, ймовірність утворення антипутінської коаліції. Усе це вимушує Москву щонайменше переглянути сценарії досягнення своїх цілей на пострадянському просторі та відкласти ретельно підготовлену масштабну військову агресію проти України

Виклики і ризики очікуваного останнього місяця літа знову змістилися у політично-дипломатичну площину. П'ять днів тиші на Донбасі є не стільки результатом роботи Тресторонньої контактної групи у Мінську, і, тим більше, не «Нормандського формату», скільки перегрупуванням сил та тимчасовий перехід ворожої Росії у стан очікування.

З одного боку, виникли неочікувані проблеми всередині РФ, на порядку денному з'явилося «білоруське питання», загострилася економічна криза, наміри вимусити Захід сісти за стіл перемовин на умовах Кремля зайшли у глухий кут – на тлі нових хвиль санкцій. Ба більше: вперше з'явилися ознаки

консолідації зусиль Заходу, та, навіть, ймовірність утворення антипутінської коаліції. Усе це вимушує Москву щонайменше переглянути сценарії досягнення своїх цілей на пострадянському просторі та відкласти ретельно підготовлену масштабну військову агресію проти України.

Зі свого боку, Україна певною мірою скористалася ситуацією та здійснила нові кроки у переговорному процесі в межах Тресторонньої контактної групи у Мінську. Навряд чи варто говорити про «жорстку позицію» Києва (на чому, зокрема, наполягає глава Офісу президента Андрій Єрмак, який 30 липня наголосив, що Україна посіла «проактивну і більш жорстку

Ескалація військового конфлікту до масштабної війни, агресивні впливи на внутрішні процеси в Україні залишатимуться у арсеналі Кремля й надалі. Хоч у липні, та, як очікується, у серпні та на початку вересня, Кремль займатиметься іншими проблемами

Варто розраховувати на й те, що мовчання Кремля – є не ступором, а частиною виваженої тактики. Коли, з одного боку, час поки грає на владу: час і лікує, і виснажує. А з іншого боку, влада обов'язково вдаватиме до точкових дій, принаймні, в разі зростання активності заворушень. От на перехресті цих подій і буде вирішено, чи вдасться здоровим силам в Росії перетворити заворушення на першу ланку в ланцюзі майбутніх перетворень

позицію»), однак безсумнівним позитивом є той факт, що Київ перейшов від реакцій та рефлексій на кроки Москви до власних дій. І хоча новий очільник української делегації в ТКГ Леонід Кравчук вже встиг заявити про готовність української сторони йти на компроміси з Росією, але конкретних прикладів не навів, можна вважати, що Київ зробив непогану передачу м'ячу.

У глобальному сенсі це, на жаль, поки що нічого не міняє. Росія не відмовилася від наміру зруйнувати обрану модель розвитку України із орієнтиром на євроатлантичну інтеграцію, а лише вагається, яким саме способом здійснити зміну державного устрою України та зробити її васальною територією. То ж, ескалація військового конфлікту до масштабної війни, агресивні впливи на внутрішні процеси в Україні залишатимуться у арсеналі Кремля й надалі. Хоч у липні, та, як очікується, у серпні та на початку вересня, Кремль займатиметься іншими проблемами.

Прокидання Далекого Сходу

Масові протести на Далекому Сході Росії, головним чином в Хабаровську, а також у Владивостоку, Південно-Сахалінську, Комсомольськ-на-Амурі, які тривають вже три тижні, спричинили чимало проблем центральній владі та зробили очільника Кремля нервовим. Про це свідчить принаймні його мовчання – на-

працьована реакція тренуваного представника спеціальних служб. Взагалі, Кремль поки що вдає, що його це не стосується.

Однак часи «мовчання ягнят» завершилися. Ситуація набирає неочікуваних російською владою обертів. Так, хоча люди виходять на вулицю на підтримку арештованого губернатора Хабаровського краю Сергія Фургала (він очолював регіон з осені 2018 року, а його затримання відбулося 9 липня ц.р.), загальний політичний підтекст майже одразу з'явився на порядку денному. Гасла «Геть царя», «Росія, прокидайся» і «Путіна у відставку» (серед інших) спричинили справжній переполох та закиди на кшталт «Невже росіяни на Далекому Сході почали прокидатися?». Наприкінці липня в РФ з'явилися ще більш гострі тези: «Коли чекати нового бунту на Далекому Сході? Очевидно, що все, що відбувається, просто так не закінчиться» («Свободная пресса», 30 липня). Те, що путінська регіональна політика тріщить по швах, вже не дивує нікого. Однак питання, чи перетвориться цей маленький вогник на великі трансформації всередині Росії, вже перестало бути риторичним.

Цікаво, що у зв'язку з цими подіями в РФ почали обережно говорити про можливість великих змін. Роман Доброхотов, один із досить активних російських громадських

діячів висловив припущення, що «протягом цього року ми побачимо великі масові протести і в інших регіонах Росії», додавши, що це є «майже очевидним» (інтерв'ю газеті «День», 28 липня). Це не тільки непоодинокі, а, скоріше, типова думка серед активної частини росіян. Водночас, варто розраховувати на й те, що мовчання Кремля – є не ступором, а частиною виваженої тактики. Коли, з одного боку, час поки грає на владу: час і лікує, і виснажує. А з іншого боку, влада обов'язково вдаватиме до точкових дій, принаймні, в разі зростання активності заворушень. От на перехресті цих подій і буде вирішено, чи вдасться здоровим силам в Росії перетворити заворушення на першу ланку в ланцюзі майбутніх перетворень.

Між іншим, у Росії відмічається майже спалах безробіття, який вже стає козирем народу. Гостро налаштовані російські ЗМІ із сарказмом нагадують, що «Путін обіцяв 25 мільйонів робочих місць, а створять 80 тисяч» («Свободная пресса», 30 липня). А також те, що пандемія загострила проблему мізерних виплат по безробіттю для тих, хто не може влаштуватися. То ж, мають рацію ті, хто твердить: цим усе точно не завершиться. Почекаємо майбутніх подій і ми.

Білоруський гейм

30 липня у Мінську понад 63 тисячі людей (за підрахунками пра-

возахисного центру «Весна») вийшли на мітинг - на підтримку кандидатки у президенти Світлани Тихановської. У цій країні також вже втомилися від позерства президента, брехні влади та невизначеності шляху розвитку. При цьому, влада діє радянськими методами: телеграм-канали, які висвітлюють події, розповідають, що у радіусі двох кілометрів від столичної площі Бангалор відключили мобільний зв'язок.

Події в країні дедалі стають все більш гарячими, а навіть хитрий план Лукашенка зіграти проти РФ, щоб придушити опозицію, може не спрацювати. Здається, навіть, у Москві не очікували такого жорсткого висловлення про затримання найманців з приватної військової компанії (ПВК) «Вагнера», яких у ЗМІ вже охрестили «зеленими чоловічками».

Між іншим, про затриманих поки немає повної інформації. Як відомо, під Мінськом у ніч із 28 на 29 липня було затримано 32 російських громадяни, яких КДБ Білорусі вже офіційно визначили бойовиками ПВК «Вагнер», «що прибули для дестабілізації обстановки в країні». Крім того, було заявлено, що 14 чоловік були уродженцями України або воювали на боці терористичних організацій ЛНР/ДНР. При цьому, за даними білоруських спецслужб, у країну прибуло понад 200 бойовиків. «Приїжджі привер-

Хоча Європейський Союз запровадив санкції проти кількох громадян Російської Федерації і Головного центру спеціальних технологій Головного управління Генштабу Збройних сил Росії (колишнє ГРУ) за кібератаки, більш важливим є інформаційно-психологічний аспект об'єднання усього євроатлантичного співтовариства проти свавілля, яке розповсюджує навколо себе Росія

нули до себе увагу нехарактерною для російських туристів поведінкою й одноманітним одягом у стилі мілітарі» - зазначають в Білорусі.

ЗМІ вже звернули увагу, що насправді, у діях росіян немає ознак складу злочину. Як немає й зброї. То ж, навіть не виключено, що такі події ретельно розроблені та штучно створені. Можливо, за обіцянки президента Лукашенка, про які можна буде дізнатися пізніше. Не можна проігнорувати, що й деякі ЗМІ підіграли білоруській владі. Наприклад, як написала російська «Новая газета», на даний момент достовірно вдалося вичислити трьох бойовиків ПВК «Вагнер», а, як мінімум, семеро воювали у Сирії, та ще троє брали участь у війні в Донбасі на стороні терористів «ЛНР».

Як би там не було, але й для Мінська настав певний момент істини. Російські найманці допомагають чинному президенту утримати владу шляхом перехоплення ініціативи у опозиції, а роздратований народ вимагає припинення введення в оману, що вже давно стало традицією для авторитарних режимів в РФ та Білорусі.

Подарунки Путіну: санкції ЄС та допомога Україні

Додатковою краплею, що точить кремлівський камінь, стали нові санкції Євросоюзу проти Росії. На цей раз, що показово, - за кібератаки на Україну. Так 30 липня

Головне управління Генштабу ЗС Росії європейці офіційно покарали за поширення вірусу NotPetya. Хоча Європейський Союз запровадив санкції проти кількох громадян Російської Федерації і Головного центру спеціальних технологій Головного управління Генштабу Збройних сил Росії (колишнє ГРУ) за кібератаки, більш важливим є інформаційно-психологічний аспект об'єднання усього євроатлантичного співтовариства проти свавілля, яке розповсюджує навколо себе Росія. А у офіційному повідомленні названі конкретні прізвища росіян, що причетні до кібератак.

Крім того, 30 липня у Сенат США внесли законопроект про допомогу Україні на \$300 млн – кошти підуть на надання Збройним силам України летальної зброї. Це вагомий елемент підтримки, який стає асиметричною відповіддю Західного світу Росії. Важливо, що проект закону передбачає щорічне виділення 300 млн доларів в якості військової допомоги Україні, що може призвести не тільки до реального посилення України, а й сформувавши передумови союзництва України із США. Крім того, в документі йдеться про виділення 4 млн доларів в рік на підготовку українських офіцерів. Законопроект, що правда, вимагає звіту Міноборони США і Держдепартаменту про потреби ЗСУ та плану надання допомоги у сфері безпеки.

Реформування може утворити справжню систему переозброєння, розширити спектр технологій, що можуть потрапити у ЗСУ у вигляді нових рішень та бойових спроможностей. Нарешті, цей процес може торкнутися розвитку усього бойового потенціалу держави, оскільки розвиток озброєнь може прискорити створення професійного війська, стимулювати оформлення територіальної оборони, посилити спецслужби та у такий спосіб розвинути асиметричний потенціал стримування зовнішньої агресії.

Реформа ОПК у Україні: старт надано

Між іншим, у самій Україні також очікують позитивних перетворень. А саме, після створення нового Міністерства зі стратегічних галузей промисловостей, призначення нового віце-прем'єра з питань ОПК і подальшої неминучої трансформації державного концерну «Укроборпром» за маркерами РНБОУ та базових указів Президента.

В ЦДАКР вже тривалий час виступали саме за такий сценарій реформи, та вважають: в разі послідовності проведення цієї реформи може суттєво покращитися процес задоволення потреб Збройних сил

у сучасному озброєнні та розвитку оборонної промисловості відповідно до ключових потреб держави.

Реформування може утворити справжню систему переозброєння, розширити спектр технологій, що можуть потрапити у ЗСУ у вигляді нових рішень та бойових спроможностей. Нарешті, цей процес може торкнутися розвитку усього бойового потенціалу держави, оскільки розвиток озброєнь може прискорити створення професійного війська, стимулювати оформлення територіальної оборони, посилити спецслужби та у такий спосіб розвинути асиметричний потенціал стримування зовнішньої агресії.

Оборонно-промислова реформа в Україні. Як забезпечити її успіх

***Вадим Тютюнник,
позаштатний радник Експертної Ради ЦДАКР,
співробітник Секретаріату/Апарату РНБОУ у 1992-2010 рр.,
провідний науковий співробітник НІСД з 2011 р.***

Верховна Рада України 16 серпня 2020 р. призначила Олега Уруського віце-прем'єр-міністром України – міністром з питань стратегічних галузей промисловості України за пропозицією депутатської фракції політичної партії «Слуга народу» та поданням прем'єр-міністра України.

Зазначене відбулося не випадково, оскільки це має певну передісторію.

Нагадаємо, що з квітня до листопаду 2019 р. на інтернет-порталах «ZN,UA», «Defence Express», «LB.ua», «Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння», «Оборонно-промисловий кур'єр» та інших ЗМІ було опубліковано низку

інтерв'ю, статей і матеріалів круглих столів з питань щодо необхідності започаткування реальної реформи у сфері оборонно-промислового комплексу (ОПК) [1; – 7]. У них новому керівництву держави насамперед рекомендувалося:

- виходити з того, що реформа ОПК має передбачати: реформування не лише Державного концерну (ДК) «Укроборонпром» (як дехто помилково чи свідомо вважає), інших оборонних підприємств, установ і організацій промисловості та науки, що належать до цього комплексу, а й трансформацію органів державної влади, які забезпечують фор-

Утворити агентство з передових оборонних дослідницьких проєктів на кшталт DARPA - Управління перспективних дослідницьких проєктів міністерства оборони США

мування та реалізацію державної військово-промислової політики, політики військово-технічного співробітництва з іноземними державами, політики у сфері державного експортного контролю тощо; залучення до неї у рамках реалізації державно-приватного партнерства приватних оборонних підприємств, установ і організацій промисловості та науки, які в останні роки виконують понад половину обсягів державного оборонного замовлення;

- підвищити ефективність роботи Міжвідомчої комісії з політики військово-технічного співробітництва (ВТС) та експортного контролю при Раді національної безпеки і оборони (РНБО) України, посилити відповідальність Кабінету Міністрів України та інших учасників і суб'єктів ВТС за реалізацію державної політики у сферах ВТС та експортного контролю;
- ліквідувати Міжвідомчу комісію з питань ОПК при РНБО України, якої до 12 червня 2015 р. не було в системі президентської влади, оскільки забезпечення діяльності у сфері ОПК є, відповідно до законодавства [8; 9], прерогативою виконавчої влади України;
- передбачити у складі Кабінету Міністрів України посаду «профільного» (першого або звичай-

ного) віце-прем'єр-міністра України, якій би опікувався питаннями забезпечення оборони держави, перш за все пов'язаними із: формуванням та реалізацією державної військово-промислової політики; реформуванням ОПК і здійсненням державного управління у цій сфері, космічній, авіаційній та інших стратегічних галузях промисловості України; формуванням і виконанням державного оборонного замовлення; здійсненням дієвого державно-приватного партнерства у сфері ОПК;

- утворити окремий урядовий комітет з питань забезпечення оборони України, який очолюватиме згаданий «профільний» віце-прем'єр-міністр України;
- сформувати новий центральний орган виконавчої влади (ЦОВВ - міністерство або національне агентство промисловості чи оборонної промисловості), що передбачено чинним законодавством [8], діяльність якого спрямовувалася би «профільним» віце-прем'єр-міністром України;
- визначити, що одними із основних завдань цього ЦОВВ має стати: забезпечення формування та реалізації державної військово-промислової політики: участь у формуванні і реалізації державної політики у сфері вій-

Згадані та інші інтерв'ю, статті і матеріали круглих столів, а також запропоновані у них зазначені та інші рекомендації відповідних фахівців органів державної влади, наукових установ, неурядових експертів і представників приватних структур вперше сприяли проведенню широкої, публічної, професійної та плідної дискусії стосовно пріоритетів, механізмів і заходів з реформування сфери ОПК України

Треба також віддати належне діям президентської, законодавчої та виконавчої гілок влади, які врахували і реалізували в подальшому у своїх рішеннях певні результати цієї дискусії

сьово-технічного співробітництва з іноземними державами; участь у формуванні та виконанні державного оборонного замовлення та ін.;

- передати до сфери управління згаданого ЦОВВ для виконання ним наведених вище та інших завдань ДК «Укроборонпром», інші державні підприємства, установи і організації промисловості та науки, що належать до ОПК;
- здійснити формування зазначеного ЦОВВ на базі вилучених із структури Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки) департаменту промислової політики, департаменту стратегічного розвитку сектору оборони та безпеки, а також невеликих часток інших департаментів і управлінь разом із відповідним бюджетним фінансуванням, потрібних для забезпечення належної роботи цього нового ЦОВВ;
- утворити агентство з передових оборонних дослідницьких проєктів на кшталт DARPA - Управління перспективних дослідницьких проєктів міністерства оборони США;
- розглянути питання щодо реформування та можливої ліквідації ДК «Укроборонпром» після призначення на посаду «профільного» віце-прем'єр-

міністра України, створення згаданого ЦОВВ, завершення проведення аудиту діяльності цього Концерну та ретельного аналізу наслідків здійснення таких кроків.

Слід звернути увагу на те, що згадані та інші інтерв'ю, статті і матеріали круглих столів, а також запропоновані у них зазначені та інші рекомендації відповідних фахівців органів державної влади, наукових установ, неурядових експертів і представників приватних структур вперше сприяли проведенню широкої, публічної, професійної та плідної дискусії стосовно пріоритетів, механізмів і заходів з реформування сфери ОПК України.

Треба також віддати належне діям президентської, законодавчої та виконавчої гілок влади, які врахували і реалізували в подальшому у своїх рішеннях певні результати цієї дискусії.

Зокрема Президент України у листопаді 2019 р. на підставі відповідного рішення РНБО України ліквідував Міжвідомчу комісію з питань ОПК при РНБО України [10].

У лютому 2020 р. відбулося чергове засідання РНБО України за рішенням якого Кабінету Міністрів України серед іншого було доручено:

« ... опрацювати питання щодо: створення агентства з розвитку оборонних технологій;

створення центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування та забезпечення реалізації державної військово-промислової політики та функцій з управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі;» [11].

На виконання цього доручення РНБО Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль України 25 травня 2020 р. повідомив, що буде здійснено посилення промислового блоку Уряду: «Яким чином це робити, поки дискутується - створювати окрему посаду віце-прем'єра, призначити сильного заступника в Міністерстві економіки або, можливо, створювати Міністерство промислової політики та державного оборонного замовлення. Йде дискусія, ми шукаємо формули, людей і найкращий формат реалізації» [12]. Він також додав, що ці рішення необхідно ухвалювати якомога швидше через гостру необхідність.

Зі свого боку Секретар РНБО України Олексій Данілов, зважаючи на необхідність пришвидшення ухвалення Урядом згаданих рішень, провів 28 травня 2020 р. нараду за участю заступника керівника Офісу Президента України Романа Машовця, голови Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки Верховної Ради України Олександра Завітневича і заступниці міністра розвитку економіки, торгівлі та сільсько-

го господарства України Світлани Панаїотіді. На нараді О.Данілов презентував спільну позицію РНБО України та Офісу Президента України щодо реформи ОПК та розробки відповідних довгострокових та середньострокових документів оборонного планування – «Шляхи оптимізації управлінських функцій у рамках формування та реалізації військово-промислової політики», що були підготовлені на виконання раніше зазначеного рішення РНБО України від 18 лютого 2019 р.

Крім того, О.Данілов зазначив, що кардинальна зміна підходів до управління у сфері ОПК має розв'язати проблему недостатнього рівня координації дій суб'єктів військово-промислової політики, насамперед відсутності профільного координуючого органу, та запровадити системний підхід до розвитку цієї сфери.

За його словами, на першому етапі реформування ОПК буде створено профільне міністерство, яке відповідатиме за формування і забезпечення реалізації державної військово-промислової політики, та запроваджено посаду віце-прем'єр-міністра - міністра розвитку стратегічних технологій та інновацій, до повноважень якого буде віднесено питання реформування ОПК та розвитку космічної галузі. На другому етапі вирішуватимуться питання щодо організа-

Варто підкреслити, що при проведенні у період з квітня 2019 р. до травня 2020 р. публічної дискусії і прийнятті рішень РНБО України стосовно напрямів реформи у сфері ОПК та запровадження у ній системи державного управління не лунали змістовних заперечень щодо цього

ційно-правової форми роботи підприємств, які входять до складу ДК «Укроборонпром» [13].

Підсумовуючи стислий екскурс в історію даного питання варто підкреслити, що при проведенні у період з квітня 2019 р. до травня 2020 р. публічної дискусії і прийнятті рішень РНБО України стосовно напрямів реформи у сфері ОПК та запровадження у ній системи державного управління не лунали змістовних заперечень щодо цього. Але після оприлюднення О.Даніловим згаданої позиції щодо реформування сфери ОПК з'ясувалося, що у неї є опоненти.

Окремі складові цієї позиції поставив під сумнів 28 травня 2020 р. голова експертної організації StateWatch Глеб Каневський. На його думку, зокрема є неприйнятною визначена у ній послідовність проведення реформи в сфері ОПК, коли «Спочатку буде створене нове міністерство ВПК в уряді. А вже потім відбувається трансформація концерну» (мається на увазі ДК «Укроборонпром»). Разом з тим він підтримав ідею щодо формування нового міністерства: «Утворення міністерства ВПК – потрібний орган у воюючій країні для підтримки ринку озброєнь» [14].

Проти позиції щодо утворення нового міністерства виступив 1 червня 2020 р. заступник міністра закордонних справ України Єгор Божок. Зокрема він піддав критиці

«... ініціативи увести в Кабінеті Міністрів України віце-прем'єра та профільне міністерство з питань ОПК». Зазначив, що «ця «новела» базується на моделі «міністерства промислового будівництва» та «держплану» СРСР, що існували лише для того, щоб завадити незалежному розвитку української промисловості та «висмоктати» з неї все найцінніше ...» [15].

Екс-заступниця міністра оборони України Аліна Фролова 5 червня 2020 р. піддала сумніву «ідею щодо створення нового міністерства ОПК» та підтримала заяви з цього приводу заступника міністра закордонних справ України Є.Божка [16]. Екс-міністр оборони України Андрій Загороднюк вельми обережно та виражено проаналізував 19 червня 2020 р. ризики і можливості запропонованого О.Даніловим варіанту реформи у сфері ОПК [17].

А 13 липня 2020 р. генсекретар Незалежного антикорупційного комітету з питань оборони (НАКО) Олена Трегуб, узагальнивши зауваження та висновки згаданих вище опонентів, заявила, що «створення нового міністерства містить більше ризиків, ніж переваг, ... створюватиме певні корупційні ризики» [18].

Зупинятися на аналізі обґрунтованості аргументів, які наводилися переліченими опонентами проти введення до складу Уряду

Як відомо, Верховна Рада України не затвердила план дій нинішнього уряду. Тому позитивним, на нашу думку є те, що О.Урський вже 17 липня 2020 р. оприлюднив у низці інтерв'ю план своїх першочергових дій на займаній посаді

«профільного» віце-прем'єр-міністра, створення нового міністерства з питань ОПК, уведення до сфери його управління ДК «Укроборонпром» та здійснення інших заходів з реформування ОПК, уявляємо недоцільним, оскільки зацікавлені читачі можуть зробити це самостійно.

Тим паче, що ще 3 червня 2020 р. Президент України В.Зеленський заявив про введення найближчим часом до складу уряду віце-прем'єр-міністра з ОПК і промисловості, що очолюватиме відповідне нове міністерство та матиме, як міністр, необхідну вертикаль і контролюватиме діяльність підприємств у сфері ОПК. Глава держави закликав запропонувати кандидатури на цю посаду, які розглядатимуться утвореною в РНБО України та очолюваною ним комісією [19].

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль вніс 14 липня 2020 р. до Верховної Ради України подання про призначення О.Урського Віце-прем'єр-міністром України – Міністром з питань стратегічних галузей промисловості України, а 16 липня 2020 р. народні депутати проголосували за його призначення на цю посаду.

Як відомо, Верховна Рада України не затвердила план дій нинішнього уряду. Тому позитивним, на нашу думку є те, що О.Урський вже 17 липня 2020 р. оприлюднив у

низці інтерв'ю план своїх першочергових дій на займаній посаді. Він розповів про особливості формування нового Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України, бачення його функцій і завдань, визначення переліку таких галузей та складу суб'єктів, які увійдуть до сфери його управління, здійснення цим органом державно-приватного партнерства, законодавчого забезпечення реформування сфери ОПК тощо. Окремо окреслив проблеми, які, за його оцінками, існують в ОПК, космічній, авіаційній, суднобудівній та інших галузях промисловості. Він розповів про власне бачення реформування ДК «Укроборонпром» та згаданих галузей промисловості, а також окреслив пріоритети діяльності ОПК [20].

Наступного дня відбулася зустріч О.Урського з О.Даниловим, під час якої обговорювалися актуальні питання: функціонування ОПК та космічної галузі, зокрема, у частині розробки відповідних довгострокових і середньострокових документів їх розвитку; запровадження системного підходу до їх розвитку, насамперед, стосовно вжиття заходів з підвищення координації дій суб'єктів військово-промислової політики; вирішення проблем щодо організаційно-правової форми роботи підприємств, які входять до складу ДК «Укробо-

Завдяки цьому у суспільства та у представників експертного середовища з'явилася можливість здійснювати контроль стану виконання згаданого плану і проведення реформ у сфері ОПК та інших стратегічних галузях промисловості держави

Планування і проведення реформи ОПК та інших стратегічних галузей промисловості є лише однією із складових більш широкої оборонної реформи. При цьому формування і реалізація урядом військово-промислової політики тісно взаємопов'язано із формуванням та координацією реалізації Президентом України воєнної, військово-технічної політики, політики військово-технічного співробітництва з іноземними державами та політики державного експортного контролю

ронпром», зосередження їх зусиль на забезпеченні армії сучасними високотехнологічним озброєнням та технікою, перш за все ракетним; науково-технічного розвитку ОПК і розробки дорожньої карти залучення до цього іноземних інвестицій [21].

Завдяки цьому у суспільства та у представників експертного середовища з'явилася можливість здійснювати контроль стану виконання згаданого плану і проведення реформ у сфері ОПК та інших стратегічних галузях промисловості держави.

Однак цілком зрозуміло, що реалізація віце-прем'єр-міністром України – міністром з питань стратегічних галузей промисловості України вказаних та інших планів і реформ значною мірою залежатиме від якості політичного, правового, адміністративно-організаційного, кадрового, фінансового та іншого забезпечення його діяльності. У цьому контексті, вважаємо за доцільне запропонувати деякі поради, що не обговорювалися під час раніше згаданих дискусій.

По-перше. Планування і проведення реформи ОПК та інших стратегічних галузей промисловості є лише однією із складових більш широкої оборонної реформи. При цьому формування і реалізація урядом військово-промислової політики тісно взаємопов'язано із формуванням та координацією

реалізації Президентом України воєнної, військово-технічної політики, політики військово-технічного співробітництва з іноземними державами та політики державного експортного контролю.

А відтак варто рекомендувати ввести до персонального складу РНБО України новопризначеного віце-прем'єр-міністра України – міністра з питань стратегічних галузей промисловості України. Це значно розширить сферу його повноважень. Зокрема дасть можливість: безпосередньо спілкуватися з Главою держави; вносити пропозиції щодо розгляду цією Радою питань, які виходять за межі компетенції Уряду; висловлювати у разі потреби свою окрему думку стосовно проектів відповідних рішень РНБО України; брати участь у плануванні роботи цієї Ради; координувати та контролювати у межах своїх посадових повноважень виконання відповідних рішень РНБО України.

По-друге. Після призначення віце-прем'єр-міністра України – міністра з питань стратегічних галузей промисловості України актуалізувалося питання щодо утворення в Кабінеті Міністрів України відповідного нового (четвертого) урядового комітету. При цьому зокрема важливо надати йому назву, що буде адекватною спектру питань, які розглядатимуться на його засіданнях.

Наявність в уряді віце-прем'єр-міністра з питань оборони та стратегічних галузей промисловості і відповідного урядового комітету в умовах відсічі російській збройній агресії уявляється, на нашу думку, навіть більш важливим, ніж створення Міністерства стратегічних галузей промисловості

Віце-прем'єр-міністр України – міністр з питань стратегічних галузей промисловості України О. Уруський зазначав, що він «... є прихильником того, щоб був створений урядовий комітет з питань оборони і оборонно-промислової політики» [20]. І якщо перша складова такої можливої назви нового урядового комітету – «з питань оборони» – не викликає заперечень, то друга – «з питань оборонно-промислової політики» – уявляється, на наш погляд, дискусійною за наступних обставин.

Перш за все, у чинному законодавстві наразі не використовується поняття «оборонно-промислова політика», а вживається поняття «військово-промислова політика» (у статті 1 Закону України «Про національну безпеку України», у статті 3 Закону України «Про оборону України», у статті 10 Воєнної доктрини України та ін.).

Важливо, що відповідно до Закону України «Про оборону України» та інших законів до питань оборони держави належить крім іншого формування та реалізація воєнної, воєнно-економічної, військово-технічної та військово-промислової політики, політики військово-технічного співробітництва України з іноземними державами, політики державного експортного контролю. Тому урядовий комітет має розглядати усі ці політики взаємопов'язано та комплексно,

жодним чином не надаючи певної переваги військово-промисловій політиці. Останньою ретельно опікуватиметься Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України.

До того ж, урядовий комітет розглядатиме питання, що не пов'язані з обороною, згаданими «військовими» державними політиками та діяльністю ОПК, а стосуватимуться стратегічних галузей цивільної промисловості - космічної, автобудівної, суднобудівної та ін.

Зважаючи на викладене, рекомендується надати новому урядовому комітету (як варіант) таку назву – «урядовий комітет з питань оборони та стратегічних галузей промисловості». І водночас вилучити із назви існуючого урядового комітету з питань національної безпеки і оборони, реінтеграції тимчасово окупованих територій та соціальної політики слово «оборони» і відповідним чином визначити новий посадовий склад згаданих двох урядових комітетів.

По-третє. З огляду на зазначене, у разі створення саме такого урядового комітету, новий віце-прем'єр-міністр України буде (де-факто) «віце-прем'єром з питань оборони та стратегічних галузей промисловості», а не «віце-прем'єром з ОПК» чи «віце-прем'єром з промисловості» та інше, про що останнім часом повідомляють ЗМІ.

Наявність в уряді віце-прем'єр-міністра з питань оборони та стра-

На думку фахівців з питань оборони та ВТС, основним негативним наслідком такого підпорядкування Держекспортконтролю є ускладнення та уповільнення процедур прийняття рішень у сфері державного експортного контролю, погіршення оперативності реагування на зміни міжнародної безпеки тощо

тегічних галузей промисловості і відповідного урядового комітету в умовах відсічі російській збройній агресії уявляється, на нашу думку, навіть більш важливим, ніж створення Міністерства стратегічних галузей промисловості.

Адже, вже до кінця поточного року на засіданнях цього комітету розглядатиметься низка важливих документів оборонного планування і планування оборони України: проекти Стратегії воєнної безпеки України, Стратегічного оборонного бюлетеня України, Державної програми розвитку Збройних Сил України, «оборонного бюджету» на наступний рік, плану оборони України, а також законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України у сфері оборони та ін.

Тому рекомендується врахувати такі особливості компетенції нового урядового комітету при створенні його відповідних підкомітетів, експертних комісій та робочих груп, а також при призначенні відповідального секретаря згадано комітету.

По-четверте. Віце-прем'єр-міністр України – міністр з питань стратегічних галузей промисловості України О.Уруський також повідомив, що до сфери управління очолюваного ним Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України (далі – нове Міністерство) передбачається

увести Державне космічне агентство, ДК «Укроборонпром» та Державну службу експортного контролю (Держекспортконтроль) [20].

Питання уведення перших двох суб'єктів до сфери управління нового Міністерства активно обговорювалися майже рік. І переважна більшість фахівців та експертів позитивно оцінюють такий крок. Але цього не можна сказати щодо питання передачі Держекспортконтролю зі складу Мінекономіки до складу нового Міністерства, яке є новою новелою.

Адже слід враховувати те, що у даний час Держекспортконтроль перебуває у складі Мінекономіки, яке забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного експортного контролю. І у згаданого міністерства в цій справі не виникає конфлікту інтересів, оскільки у сфері його управління не перебуває ДК «Укроборонпром», який експортує понад 90% виготовлених ним товарів військового призначення, подвійного використання та інших товарів щодо яких застосовуються процедури державного експортного контролю. Інша, небезпечна ситуація, пов'язана із виникненням конфлікту інтересів, може мати місце у новому Міністерстві, бо до сфери його управління планується передати як ДК «Укроборонпром», так і Держекспортконтроль.

Однак, залишати й надалі Держекспортконтроль у складі Міне-

Необхідно враховувати також те, що державна політика у сфері державного експортного контролю є однією із складових зовнішньої та оборонної політики України, а їх формування належить до компетенції Президента України, а не уряду

За таких обставин, вважаємо за доцільне рекомендувати визначити для МЗС України додаткове завдання – забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері державного експортного контролю і передати із Мінекономіки до його складу Держекспортконтроль

кономіки теж не варто. На думку фахівців з питань оборони та ВТС, основним негативним наслідком такого підпорядкування Держекспортконтролю є ускладнення та уповільнення процедур прийняття рішень у сфері державного експортного контролю, погіршення оперативності реагування на зміни міжнародної безпеки тощо.

Необхідно враховувати також те, що державна політика у сфері державного експортного контролю є однією із складових зовнішньої та оборонної політики України, а їх формування належить до компетенції Президента України, а не уряду. Більш того, відповідно до Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання», загальне керівництво державною політикою в галузі державного експортного контролю здійснює Президент України. Наразі тому десятки років функціонує утворена Указом Президента України Міжвідомча комісія з політики ВТС та експортного контролю при РНБО України. Важливо, що посаду заступника голови цієї Комісії обіймає «профільний» заступник Міністра закордонних справ (МЗС) України.

Адже, саме МЗС опікується експортним контролем, який є важливою складовою міжнародної безпеки разом із питаннями глобальних

викликів і загроз, контролю над озброєннями та нерозповсюдженням зброї масового знищення і контролю над звичайними озброєннями та заходами довіри і безпеки у військовій галузі в Європі. Зважаючи на це, представники МЗС очолюють делегації України, які приймають участь у різноманітних заходах, що проводяться організаціями міжнародних режимів експортного контролю: Вассенаарська домовленість, Група ядерних постачальників, Комітет Цангера, Режим контролю за ракетними технологіями та Австралійська група. Вони також очолюють делегації України, що беруть участь у засіданнях Українсько-американської робочої групи з питань нерозповсюдження та експортного контролю, інших подібних міждержавних робочих груп.

За таких обставин, вважаємо за доцільне рекомендувати визначити для МЗС України додаткове завдання – забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері державного експортного контролю і передати із Мінекономіки до його складу Держекспортконтроль.

По-п'яте. Однією із умов забезпечення успішного реформування та сталого розвитку нашого ОПК (діяльність якого суттєво залежить від експорту власної продукції та імпорту іноземних комплектуючих і сучасних технологій) є підвищен-

**Нарешті з 16 липня 2020 р. в Україні
стартувала довгоочікувана реформа
ОПК**

ня ефективності ВТС України з іншими державами. Будемо сподіватися, що це враховуватиметься у ході опрацювання новим Міністерством спільно із Міністерством оборони та МЗС України питання щодо розроблення Стратегії військово-технічного співробітництва нашої держави на виконання раніше згаданого рішення РНБО України [11].

Поряд з цим, варто рекомендувати ввести першого заступника/заступника міністра з питань стратегічних галузей промисловості України (після призначення його на посаду) до персонального складу Міжвідомчої комісії з політики ВТС та експортного контролю при РНБО України.

На сьогодні в Україні діє 28 двосторонніх міжурядових комісій у сфері ВТС [22]. Характерно, що починаючи з 2009 р. головою Української частин кожної з них призначено заступника Міністра оборони (який згідно з розподілом функціональних повноважень відповідає за ВТС в цьому міністерстві) незалежно від того, чи здійснюється ВТС між міністерствами оборони двох держав або між їхніми підприємствами оборонної промисловості.

Після створення Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України таке головування уявляється неприйнятним. Тому рекомендується провести аналіз стану та особливостей спря-

мованості діяльності згаданих міжурядових комісії з питань ВТС. За його результатами передбачити призначення першого заступника/заступника згаданого нового міністерства головою Українських частин комісій, що опікуються питаннями ВТС між підприємствами оборонної промисловості двох держав, а також вжити необхідних заходів з активізації їх діяльності.

І на завершення. Нарешті з 16 липня 2020 р. в Україні стартувала довгоочікувана реформа ОПК. Верховна Рада України призначила О.Уриського Віце-прем'єр-міністром України – Міністром з питань стратегічних галузей промисловості України, а Кабінет Міністрів України 22 липня 2020 р. ухвалив рішення щодо утворення Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України [23]. Це необхідні, але перші її кроки.

Наступними мають стати створення нового відповідного урядового комітету, а також затвердження урядом положення про Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України. І у нас з'явиться нагода оцінити, наскільки надані цьому новому міністерству повноваження та визначенні йому завдання дозволять віце-прем'єр-міністру України – міністру з питань стратегічних галузей промисловості України здійснювати подальші заплановані кроки з ре-

форми ОПК та інших стратегічних галузей промисловості.

ДЖЕРЕЛА

1. Бадрак В.В. Реформа «оборонки» як ключовий виклик новому президентові. ЗН,UA. URL: https://dt.ua/internal/reforma-oboronki-yak-klyuchoviy-viklik-novomu-prezidentovi-309698_.html.

2. Руснак І.С. Обороні України потрібен новий формат. Defence express. URL: <https://defence-ua.com/index.php/statti/7584-oboroni-ukrayiny-potriben-novyy-format>.

3. Руснак І.С. Планування оборони потрібно передати військовому відомству, міністру надати статус віце-прем'єра. Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння. Безпековий огляд. № 11(122). URL: <https://cacds.org.ua/?p=7146>.

4. Тютюнник В.П. Реформа ОПК України: новому керівництву держави варто зробити крок назад та два кроки вперед. Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння. Безпековий огляд. № 14 (125). URL: <https://cacds.org.ua/?p=7364>.

5. Круглий стіл. Ключові аспекти реформи оборонно-промислового комплексу України. Інститут Горшеніна та Український інститут безпекових досліджень. URL: https://lb.ua/news/2019/08/21/435215_translyatsiya_kruglogo_stolu_klyuchovi.html.

6. Бадрак В.В. Маяки для «оборонки». LB.ua. URL: <https://ukr.lb>

ua/news/2019/09/03/mayaki_oboronki.html. 436197_

7. Тютюнник В.П. Запровадження в ОПК державного управління: поки це є поза увагою керівництва України. ОПК. URL: <http://oprk.com.ua/?s=%D0%A2%D1%8E%D1%82%D1%8E%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BA>.

8. Про національну безпеку України. Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/page2>.

9. Про Кабінет Міністрів України. Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.

10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 листопада 2019 року «Про Міжвідомчу комісію з питань оборонно-промислового комплексу». Указ Президента України від 8 листопада 2019 року № 831. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/8312019-30377>.

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 лютого 2019 року «Про основні показники державного оборонного замовлення на 2020 рік та 2021, 2022 роки. Указ Президента України від 27 лютого 2020 року № 59. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/592020-32541>.

12. Шмигаль Д.А. В Україні може з'явитись окреме аграрне міністер-

ство і посилять промисловий блок. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/05/25/660914/>.

13. Секретар РНБО України О.Данілов презентував концепцію формування та реалізації військово-промислової політики в рамках виконання рішення РНБО України. Сайт РНБО України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/4612.html>.

14. Канєвський Г.О. Розгортається велика кулуарна війна за ресурси «Укроборонпрому». Сайт StateWatch. URL: <https://statewatch.org.ua/publications/rozghortaiet-siavelyka-kuluarna-viyna-za-resursy-ukroboronpromu/>.

15. Божок Є.В. Реформа ОПК: «нові» ідеї «нових» облич або НАТО прощай, пора додому ... в «совок». ЛІГА.Блоги. URL: <https://blog.liga.net/user/yebozhok/article/37091>.

16. Фролова А.Є. МінОПК: чи спасе галузь нове міністерство? Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/06/5/7254597/>.

17. Загороднюк А.П. Топ-ризик та можливості реформи ОПК. Українська правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/06/19/7256321/>.

18. Трегуб О.М. Реформа или новые схемы: идея власти создать Министерство ОПК обречена на провал. ЛІГА.net. URL: [https://www.liga.net/politics/opinion/reforma-ili-novye-](https://www.liga.net/politics/opinion/reforma-ili-novye-shemy-ideya-vlasti-sozdat-ministerstvo-opk-obrechena-na-proval)

[shemy-ideya-vlasti-sozdat-ministerstvo-opk-obrechena-na-proval?fbclid=IwAR0KkGzcLo5wfSqqZ_S5a-UgvtCicG0gk3pocHp1WmI4MKnrRF5Eo9cx9pw](https://www.liga.net/politics/opinion/reforma-ili-novye-shemy-ideya-vlasti-sozdat-ministerstvo-opk-obrechena-na-proval?fbclid=IwAR0KkGzcLo5wfSqqZ_S5a-UgvtCicG0gk3pocHp1WmI4MKnrRF5Eo9cx9pw).

19. Президент підтвердив, що в Україні з'явиться віце-прем'єр з ОПК і промполітики. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/06/3/661349/>.

20. Уруський О.С. «Повітряний старт» може стати для України національною ідеєю. Інтерфакс-Україна. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/interview/675350.html>, Хочемо встигнути за шість-сім місяців: Олег Уруський про завдання нового міністерства. Телеканал «Україна 24». URL: <https://ukraina24.segoday.ua/ua/intervyu-news/2983-hotim-uspjet-za-shest-sem-mesyacev-oleg-uruskiy-o-zadachah-novogo-ministerstva>.

21. О.Данілов обговорив з О. Уруським питання розвитку та реформування ОПК і космічної галузі. Сайт РНБО України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/4648.html>.

22. Про Голову Української частини міжурядових комісій з питань військово-технічного співробітництва. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 року № 780. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2009-%D0%BF>.

23. Про утворення Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України. Постанова Ка-

бінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 624. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-ministerstva-z-pitan-strategichnih-galuzej-promislovosti-t220720>.

Щодо можливостей розвитку в Україні вітчизняних роботизованих систем (БАК/НРК)

ВИКЛИКИ І РИЗИКИ / 31 липня 2020

*Валентин Бадрак,
директор Центру досліджень армії, конверсії та роззброєння*

На тлі змін форм і методів ведення сучасної війни у світі неабиякої актуальності набуло масове використання роботизованих систем (РС) – порівняльно дешевих безпілотних платформ різного базування (авіаційних, наземних, морських) з ударними елементами (або розвідувально-ударних). Особливо фахівцями відзначається їх багатофункціональність та універсальність, що дозволяє застосовувати різноманітне озброєння і електронне обладнання для ведення розвідки, ураження або радіоелектронної боротьби.

Роботизовані системи різного базування мають беззаперечний потенціал асиметричної зброї. У частині

армій світу вже запроваджені так звані «москітні» стратегії, коли масово застосовуються роботизовані системи, фактично замінюючи більш важкі й коштовні пілотовані платформи – літаки, гелікоптери, кораблі, танки, бронетранспортери. Важливим аргументом є відсутність перспектив у змаганні з Росією у виробництві «важких» озброєнь – бойових літаків, танків, ракетних комплексів, артилерійських систем. З іншого боку, в умовах санкцій РФ все більше демонструє технологічне гальмування. То ж, за умов технологічного гіперстрижку Україна могла б реалізувати головне завдання – примусити Москву відмовитися від активних військових операцій та розгортання

Попередньо встановлено, що ключовим елементом спільних зусиль державних та приватних структур можуть стати нові ударні (розвідувально-ударні) БАК та НРК, а у перспективі й МРК і ПРК

масштабної війни можливо за рахунок впровадження відносно недорогих, але дієвих сучасних (асиметричних) технологій. Крім того, вкрай болючим стає аргумент постійних втрат військових у зоні ООС – внаслідок зухвалих обстрілів та роботи снайперських груп.

Україна має сучасні наукові і технологічні можливості для створення роботизованих систем військового призначення, а низка приватних компаній вже досягла значних успіхів.

Іноземні компанії активно розробляють і створюють новітні роботизовані засоби виявлення та ураження об'єктів. Серед сусідів України вагомі й надзвичайно активні кроки у цьому напрямку зроблені Росією, Білоруссю, Туреччиною. При цьому активно розробляються безпілотні авіаційні комплекси (БАК), наземні роботизовані комплекси (НРК), морські роботизовані комплекси (МРК) та підводні роботизовані комплекси (ПРК).

Провідні європейські країни та США планують у середньостроковій перспективі розвинути спроможності сухопутних військ за рахунок збільшення у їхньому складі РС різного призначення. Деякі країни, зокрема, Велика Британія розпочали створювати підрозділи бойових роботів в рамках нової концепції.

Крім того, як свідчать дані SIPRI (Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру),

останніми роками в світі набрала обертів тенденція переозброєння на новітні високотехнологічні системи (загальна статистика вказує на стрімке збільшення військових витрат країн світу, а в 2019 р. було встановлено рекорд сумарних річних витрат). При цьому попит на роботизовані засоби виявлення та ураження об'єктів, транспортування і інших, стрімко зростає в усьому світі.

При цьому об'єднання зусиль державних і приватних секторів ОПК України можуть забезпечити нову хвилю розвитку роботизованих систем різного призначення як в інтересах посилення оборонного потенціалу України, так і в інтересах зростання експортного потенціалу країни (на жаль, на цей час Україна має напрацювання лише у сфері створення БАК та НРК, тоді як МРК і ПРК існують переважно як проекти). Попередньо встановлено, що ключовим елементом спільних зусиль державних та приватних структур можуть стати нові ударні (розвідувально-ударні) БАК та НРК, а у перспективі й МРК і ПРК.

Ударні БПЛА України (стислий огляд)¹

¹ В даному огляді не розглядається розвідувально-ударний комплекс Bayraktar TB2, що відноситься до класу оперативного-тактичних середньовисотних БПЛА з великою тривалістю польоту. Цей проект є імпортом та до того ж занадто коштовним для масового виробництва. Україна придбала БАК у турецької компанії Baykar на початку 2018 р., до складу входить шість безпілотних літальних

У 2017 р. ПАТ «ЧеЗаРа», ПРАТ «НВО Практика» та польська компанія WB Electronics презентували оновлений варіант безпілотного ударно-розвідувального комплексу «Сокіл». Він складався із двох БПЛА (створених за польською ліцензією) - розвідувального FlyEye та ударного дрону-камікадзе Warmate. FlyEye оснащений нічними та денними камерами. Забезпечував тривалість польоту упродовж 120-180 хвилин, на висоті до 1000 м та дальності 50 км. БПЛА обладнаний захищеними каналами передачі інформації, а також функцією повернення у точку запуску при втраті сигналу GPS. Зібрана інформацію безпілотником FlyEye передається на пункт управління, де приймається рішення на застосування ударного дрона-камікадзе Warmate. Максимальна дальність ураження цілі шляхом самознищення при потраплянні в ціль, становить до 30 км. БАК «Сокіл» проходив випробування в інтересах ЗСУ, однак досі не прийнятий на озброєння. Хоча на цей час проект заморожений, за деякими даними, він цілком може бути використаний для подальшої розробки в інтересах ЗСУ.

Інший ударний БАК, розроблений ТОВ «Компанія оборонних і радіоелектронних технологій»

апаратів, три наземні станції управління, розміщені у автомобілях, та інше устаткування.

(КОРТ), безпілотник-камікадзе або баражуючий боеприпас – RAM UAV. Свого часу демонструвався на UMEX-2018 (ОАЕ). RAM UAV оснащений електричним двигуном, що забезпечує дальність польоту до 30 км на крейсерській швидкості у 70 км/год. Запуск за допомогою катапульты. БПЛА RAM UAV може оснащуватись трьома типами бойової головної частини. БПЛА RAM UAV пройшов випробування в зоні проведення ООС і показав високі результати протидії ворожим комплексам радіоелектронної боротьби. Згідно з даними підприємства КОРТ, ця розробка була передана до підприємства-партнера – ТОВ «Укрспецсистемз».

НВП «Атлон Авіа» представило власну розробку - ударний безпілотний комплекс «Грім» ST-35 - під час виставки «Зброя та безпека 2019». Це баражуючий боеприпас, сконструйований за принципом біплану з двома наборами Х-подібних площин, що встановлені на корпусі боеприпасу разом із оптико-електронним обладнанням для наведення цілі. Така конструкція забезпечує гарну керованість у режимі наведення та пікірування комплексу на цілі. Основний метод запуску комплексу за допомогою мультироторного літального апарату, який транспортує ударний безпілотник у зону знаходження цілі. На висоті 500 метрів здійснюється наведення та пікірування БАК. У мо-

мент пуску безпілотної мульти-роторний літальний апарат піднімається на висоту до 1 кілометра та виконує функцію ретранслятора, слідкуючи за результатами ураження цілі. Максимальна дальність ураження цілі становить 30-40 км. Максимальна тривалість польоту складає до 60 хвилин. Загальна злітна маса становить до 10 кг, а вага бойової частини – до 3,5 кг. Система автоматичного наведення реалізована по телевізійному або інфрачервоному каналу. Головка самонаведення змінна – залежно від метеоумов екіпаж буде самостійно визначати, який тип головки треба використати. Однією з особливостей комплексу є його незалежність від навігаційних систем, що дозволяє йому працювати автономно навіть під час ведення активної радіоелектронної боротьби. Наразі БАК оснащується термобаричною бойовою частиною. За словами розробників планується розширення типів бойових частин. Станом на травень 2020 р. БАК проходить заводські випробування та готується для подальших сертифікацій, а можливо і прийняття на озброєння.

При цьому не зайвим буде зазначити, що «Атлон Авіа» характеризується досить динамічним розвитком, а наказом Міністерства оборони №115 від 9 квітня 2020 р. за результатами успішних державних випробувань безпілотної авіа-

ційний комплекс розвідки і коректування вогню артилерії А1-СМ "Фурія" розробки й виробництва цієї компанії було прийнято на озброєння ЗСУ.

Ще однією новинкою 2019 р. стала оновлена версія відомого безпілотної розвідника People Drone PD-1, розробленого ТОВ «Укрспецсистемз» (UkrSpecSystems), який перейшов у категорію ударних. Апарат з самого початку створювався для ведення розвідки. Але у 2018 р. він був доопрацьований, після чого отримав функцію вертикального зльоту та посадки, а також позбувся катапульты для запуску. PD-1, який часто називають «Перший народний комплекс БПЛА» - це вітчизняний модульний БПЛА. Наразі нова версія PD-1 оснащена новим потужнішим двигуном, який відтепер може оснащуватись баражуючими боеприпасами, що встановлюються у спеціальні підвісні контейнери, які розташовані по одному на кожному крилі. Корисне навантаження одного боеприпасу може становити понад три кілограми. Маса корисного навантаження, за інформацією розробників, становить 8 кг. Максимальний час польоту 5 годин. Максимальна стеля польоту 2 км. Згідно з розробниками, з висоти 1000 метрів досягається точність близько 10 метрів. Наразі йдеться про термобаричні, осколково-фугасні та кумулятивні бое-

За словами конструкторів ДП «Антонова», у кооперації з КБ «Луч» проводиться робота щодо оснащення комплексу спеціальними легкими ракетами, таким чином цей комплекс можна віднести до класу тактичних ударних безпілотних комплексів

припаси з бойовою частиною до 3 кг. Точність також залежить від того чи оснащений боеприпас системами прицілювання та коригування траєкторії. В цілому слід зауважити, що війна РФ проти України зумовила стрімкий розвиток безпілотної авіаційної техніки в інтересах силових структур країни. Щодо деяких розробок з'явився й інтерес з боку іноземних замовників. Зокрема, мав місце експортний контракт, виконаний ТОВ «Укрспецсистемз», результати якого, згідно інформацією підприємства, було використано для розвитку й створено вже третю версію People Drone PD.

Окрім вищезазначених комплексів варто згадати і перспективний проект ДП «Антонов» БАК «Горлиця». Він вперше був представлений ще у 2017 р. Після того апарат пройшов випробування на міць, його випробовували в аеродинамічній трубі, а в жовтні 2017 р. - були проведені льотні випробування. Основні задекларовані характеристики БАК: практична дальність польоту до 1050 кілометрів, тактичний радіус застосування до 80 км, максимальний час польоту до 7 год. За словами конструкторів ДП «Антонова», у кооперації з КБ «Луч» проводиться робота щодо оснащення комплексу спеціальними легкими ракетами, таким чином цей комплекс можна віднести до класу тактичних удар-

них безпілотних комплексів. Станом на 2020 р., щодо результатів робіт із вдосконалення БПЛА інформації немає.

Також варто наголосити, що станом на травень 2020 р. активна фаза і розробок та випробувань українських БАК продовжується. За виключенням ДП «Антонов» усі розробники – приватні підприємства.

Перспективні платформи НРК України для створення ударних комплексів (стислий перелік)

Варто зауважити, що в ЗС України цілеспрямовані заходи щодо розробки та впровадження до складу підрозділів наземних роботизованих комплексів військового призначення не проводяться. За цим інноваційним напрямком провідні країни світу значно випереджують Україну. У військових частинах ЗС України наземні роботизовані комплекси (за виключення зразків закордонного виробництва для виконання завдань розмінування) відсутні.

Водночас, в країні існує певний науково-технічний потенціал для створення наземних роботизованих комплексів військового призначення. Вітчизняні розробники орієнтовані на створення багатofункціональних наземних роботизованих платформ для виконання розвідувальних та бойових функцій.

З 2016 р. з'явилося декілька макетних зразків, представлених переважно приватними компаніями. Звернути увагу можна на наступні.

1. Роботизований спостережно-вогневий комплекс "Мисливець" (РСВК-МЗ), який вже пройшов ряд випробувань на полігонах та в бойових умовах. Розробник - КБ "Роботікс", київська приватна компанія. "Мисливець" в межах спільного рішення з Міноборони України проходить випробування, вже показав себе як досить потужна зброя під час випробування в умовах реальних бойових дій на сході України. Детальніше: <http://opk.com.ua/попит-на-бойовий-робот-мисливець-кб/> та: <http://opk.com.ua/ми-проходимо-випробування-вже-із-тре/>

2. Роботизовані платформи "Ласка" та "Скорпіон" від приватної компанії "Інфоком Лтд" (м. Запоріжжя). Ця компанія також розробила систему автономного водіння PilotDrive та робота-поліцейського. Компанія певною перевагою вважає значний досвід (протягом 25 років) у створенні та інтеграції програмного забезпечення робото-платформ (фактично можна казати про елементи створення штучного інтелекту). Детальніше: <http://opk.com.ua/для-якісного-перевозу-роботизованих-платформ/>

3. Львівська приватна компанія Roboneers розробила роботизовані, дистанційно керовані платфор-

ми з гібридним приводом у двох версіях – бойовій та транспортній. Детальніше: <http://opk.com.ua/в-україні-можна-зробити-бойову-роботу/>

Попередні роботи зі створення бойових роботів, зокрема, багатоцільовий транспортний засіб "Фантом" (розроблявся підприємствами оборонного комплексу України та "Спецтехноекспортом") та бойовий дистанційно-керований комплекс "Піранья" на гусеничній платформі (розроблено київським ПАТ "Кузня на Рибальському", проект заморожений) виявилися менш вдалими. Однак свідчать, в державі спроби розвитку таких технологій мали місце. Як і у розробках БАК, усі розробники НРК – приватні структури.

Можливості та шляхи розвитку БАК та НРК

Попереднє вивчення стану розробок та позицій керівників приватних оборонних компаній свідчить про наступні «вихідні позиції» у цій сфері.

В умовах відсутності в Україні ядерної зброї і необхідності мати сучасну зброю концепція переозброєння країни цілком може будуватися на «москитній доктрині», тобто масовому розвитку й безпілотних роботизованих комплексів різного призначення. За основу можна взяти побудову ударних БАК та НРК. У перспективі акту-

Однак найбільш перспективним шляхом розвитку БАК / НРК виглядає створення державно-приватних консорціумів із завданням спільного розвитку наявних БАК / НРК до ударних комплексів

альними також будуть розробки й МРК та ПРК.

Враховуючи, що приватні компанії досягли суттєвих результатів саме у розробках (а не виробництві) роботизованих платформ, однак мають значні проблеми із бойовою частиною та створенням керованої зброї для таких комплексів, вкрай важливою для розвитку РС стає участь держави. Вагомість включення державних структур зростає також через те, що, як свідчать самі розробники, вартість керованого озброєння, систем наведення та управління зброєю може значно перевищувати вартість платформ (у деяких випадках озброєння складає 80% усього комплексу). Отже, саме держава має стати виробником бойової частини до нових БАК / НРК. Крім того, розробники БАК / НРК нині або мають дрібносерійні виробництва, або не мають виробництв взагалі і розраховують на розміщення виробництв на інших підприємствах.

Вагомою проблемою, яка за визначенням майже усіх розробників, гальмує розвиток цього напрямку, не невизначеність Генштабу ЗСУ та Міноборони із потребами ЗСУ у таких комплексах. Така невизначеність обумовлює й відсутність замовлень таких розробок.

Важливо зазначити, що переважна більшість розробників гото-

ві до різноманітних форм співпраці.

1. У якості постачальників платформ або їх елементів (в разі, коли держава самостійно вестиме проекти із розвитку БАК / НРК).

2. У якості постачальників програмного забезпечення («Інфоком ЛТД»).

3. Можливе утворення державно-приватного спільного підприємства для розробки нового спільного «продукту» - БАК / НРК з більш розвинутими технічними характеристиками. Деякі керівники підприємств-розробників переконані у можливості реалізувати взаємодію держави з приватними підприємствами без створення юридичної особи, а на підставі господарських договорів.

4. Деякі з підприємств зацікавлені у самостійному розвитку – наприклад, НВП «Атлон Авіа» готове до подальшого розвитку БАК (ударні версії) – в разі більш чітких гарантій держави (замовників). В тому числі можуть бути допрацьовані й впроваджені «форвардні контракти», якими Міноборони (або інші замовники) гарантували б закупівлю певної кількості РС в разі підтвердження визначених ТТХ БАК / НРК. При цьому держава може стати виробником і постачальником бойової частини БАК.

5. Однак найбільш перспективним шляхом розвитку БАК / НРК виглядає створення державно-при-

Варто наголосити, що вже нині існують усі можливості для плідної співпраці держави із приватним сектором у галузі розвитку/створення ударних та удосконалених з іншими функціями БПЛА і БПНА

ватних консорціумів із завданням спільного розвитку наявних БАК / НРК до ударних комплексів. Такий підхід дозволив би визначити частки кожного із запрошених учасників, очолити такі консорціуми міг би Укроборонпром (оскільки в його складі розробник озброєнь ДержККБ «Луч» та низка виробничих потужностей, на яких можна було б розгорнути серійне виробництво вже нової продукції). Крім того, ДП «Український центр «Безпека» (створено Кабінетом міністрів в 2017 р. для фінансування підготовки виробництв) розробив нову стратегію фінансування нових виробництв на умовах угоди про співпрацю (згідно з інформацією заступниці міністра Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Світлани Панаїотіді, таке фінансування може бути запроваджене з 2021 р.), то ж цілком можливим може стати цільова підготовка державою розгортання серійних виробництв нових ударних БАК / НРК.

Варто також усвідомлювати, що процес створення підрозділу бойових роботів вимагає певних складових. По-перше, техніка має бути на озброєнні ЗСУ. По-друге, має бути виділений штат та відповідне забезпечення. Оператори мають пройти навчання. Мають бути на-

лагоджені системи ремонту та сервісу, обслуговування цієї техніки. За умов розгортання в Генштабі ЗСУ «Управління майбутнього» можна було б передбачити створення відповідних експериментальних підрозділів для відпрацювання тактики й стратегії використання підрозділів бойових роботів. У таких «бойових лабораторіях» має проходити дослідна експлуатація в тому числі й зразків роботизованих систем, має відпрацьовуватися тактика застосування повітряних та наземних роботизованих систем у різних видах бойових операцій, готуватися пропозиції для підготовки відповідних розділів бойових статутів. Це повинно суттєво скоротити час введення нових зразків техніки до штатних підрозділів Збройних Сил, забезпечить їхнє оптимальне застосування особовим складом, мінімізує ризики малоефективних або надмірних технічних рішень з боку розробників/постачальників, або недолугих тактичних чи організаційних рішень з боку військових/споживачів.

Варто наголосити, що вже нині існують усі можливості для плідної співпраці держави із приватним сектором у галузі розвитку/створення ударних та удосконалених з іншими функціями БПЛА і БПНА.

Армянская провокация длиною в бесконечность: возможные геополитические и геоэкономические последствия в регионе

*Азер Худиев,
Посол, МИД Азербайджана,
Экс-Посол Азербайджана в Украине*

Регион Южного Кавказа является, одним из древнейших регионов насыщенный тяжелыми политическими процессами в разные исторические периоды времени. Этот регион всегда отличался особой чувствительностью к внешним политическим вмешательствам, которые сопровождались различными авантюрами, провокациями и манипуляциями. Учитывая ментальность и вспыльчивый характер местных народов проживающих в этом регионе, отдельным темные круги для обеспечения своих политических интересов всегда были рады воспользоваться этими факторами.

В этом контексте особо хотелось бы отметить роль армянских

ультранационалистических кругов и в частности националистической партии (Дашнакцутюн) созданная в 1890 году в Тифлисе (Грузия). Так и напрашивается в полное справедливый и исторический вопрос, почему армянская националистическая партия (Дашнакцутюн) была создана в Тифлисе, а не в сегодняшней столице «Великой Армении» Ереване? Ответ очень простой, потому-то до большевистской аннексии Азербайджана в 1920 году армяне компактно проживали на территории западного Азербайджана, которая называлась Ираванским ханством, и входило или в состав Османской или Азербайджанской империй. Они разви-

вали свою национальную культуру, язык, служили религии и были полноправными подданными тюркского государства. Это исторический факт, которого можно встретить во многих исторических документах, картах и атласах.

В своей книге Курдский вопрос (1891-1917) советский и российский историк Михаил Семенович Лазарев описывая яркие политически процессы, происходящие в Османской империи, очень хорошо и деликатно описал роль и высокий уровень хитрой армянской авантюры, которая пресуше только им. На основе исторических фактов автор книги разворачивает истинную сущность и намерения армянских националистических кругов, а также последствия их деяний. За последнее столетие армяне ничуть не изменились.

В наши дни турбулентность глобальной геополитики рикошетом отражается в геополитических реалиях Южного Кавказа. Вот уже несколько десятилетий бушующие здесь вызовы и угрозы современного мира становятся более опасной в контексте обеспечения региональной безопасности. На данном этапе безопасность Южного Кавказа тесно взаимосвязана с безопасностью Европы и Азии. Поэтому мировая общественность воспринимает с тревогой любую политическую, геополитическую и тем более военную авантюру на

Кавказе. Конечно, этого знают и те темные силы, которые десятилетиями играют деструктивную роль в регионе.

Именно в силу такого рода причин мировое политическое и экспертное сообщество с тревогой встретили очередную военную авантюру Армении против Азербайджана. Это была чистейшая военно-информационная провокация с далеко идущими намерениями. Здесь мы не будем касаться вопроса «кто подтолкнул армянское руководство к этой аванюре. Потому, что как показывает исторический опыт, армянские политические лидеры всегда были склонны к таким провокациям.

Конкретно, за последние почти 30 лет систематически наблюдается провокационные, ультрарадикальные и агрессивные действия армянских политиков. Такая агрессия направляется не только в отношении мусульманского населения региона, но и против христианской Грузии в разные исторические периоды времени, армяне предъявляли территориальные претензии и даже принимали силу с целью отнять у них какие-то территории. Историки хорошо знают эти события, и мы не будем останавливаться на них.

Последняя провокация и военная авантюра со стороны Армении, которая произошла 12-го июля сего года в Товузском направлении

Азербайджана, уже есть предупреждением для всего прогрессивного мира со стороны покровителей Армении. Военная провокация осуществлена далеко от места конфликта (от Нагорного Карабаха до Товуза около 300 километров!). Эксперты задают вопрос: «почему именно Товузский район»? По нашему убеждению, выбор Товуза взаимосвязан несколькими политическими, экономическими и геополитическими факторами.

В первую очередь, в самой Армении сложилось плачевная социально-экономическая, демографическая и внутривнутриполитическая ситуация. Премьер-министр Армении, Никол Пашинян не смог выполнить ни одного обещания данного им во время «бархатной революции» (он так называет этот процесс). Его борьба с коррупцией полностью провалилось. Н.Пашинян не смог преодолеть коррупционную сеть, которая глубоко пустила корни в высших политических и военно-политических кругах Армении.

Экономически Армения при Пашиняне ничего эффективного не добилось. По-прежнему, нет ощутимых иностранных инвестиций и крупных финансовых инъекции в экономику страны. Очень слабо проводятся реформы в инфраструктурных сферах, социальный уровень жизни граждан страны ухудшается из года в год. Люди

массово покидают Армению, особенно молодежь тысячами покидают страну для поиска работы в основном в России. Интересно, что армяне тысячами ездят и в Турцию для поиска хорошей жизни.

В последние времена эта проблемы так обострились, что в Армении люди уже говорят о необходимости смены власти. На фоне провала переговоров с Азербайджаном эта ситуация достаточно рискованно для власти Пашиняна. Его попытки изменения формата переговорного процесса, которое не получило, поддержки международного сообщества, в том числе сопредседателей Минской Группы ОБСЕ. А демонстративные поездки Н.Пашиняна в оккупированные районы Азербайджана и проведение там «заседаний совета безопасности НКР» и организация в Шуше «инаугурации президента НКР» - это всего лишь примитивные примеры политического популизма и авантюры в духе XX века. Сегодня многие авторитетные международные эксперты отмечают, что Армения быстрыми шагами идет к утрате последних признаков самостоятельности в своей внешней политике.

Поэтому, Пашиняну нужна более впечатляющая причина для оправдания. И по сей видимости вместе со своими покровителями он все-таки нашел формулу решения своих политических проблем.

Это – традиционная тюркская угроза, против которой, армянское руководство может поставить только военную, политическую и информационно-дипломатическую авантюру. И в этом им помогают более опытные покровители. Но для выбора Товузского направления нужны другие геополитические и экономические факторы. Товуз подход для этой цели, как с экономической, так и геополитической точки зрения. Потому, что этот район находится на маршруте всех международных энергетических проектов, которые связаны с Грузией, Турцией и Европой. И в последние времена доля Азербайджана в транспортировке нефти и газа значительно выросла. В поставке газа в Турцию Азербайджан опережает и Россию. На фоне этого, вообще, уменьшилось доля «Газпрома» на мировом энергетическом рынке. Вполне понятно, что такая динамика кого-то может и не устраивать в регионе.

По-видимому, Армения хотела, и воспользоваться такой ситуацией, и решил привлечь в конфликт членов ОДКБ, которую возглавляет Россия. Для этого Армении нужно было, чтобы Азербайджан атаковал ее территорию. Но Баку очень расчетливо, четко и корректно реагировал на эту авантюру. Уничтожив технику и живой силы Армении, Азербайджанская армия ни на шаг не пересекла границу. Это

очень расстроило и Армению, и ее покровителей. Разгневанные и полувившие серьезный ответный удар агрессоры, для оправдания своих действий начали провоцировать азербайджанцев по всему миру.

Они еще потеряли сознание еще из-за того, что азербайджанские диаспоры во многих странах демонстрировали организованность в проведении мирных акций. Азербайджанцы протестовали против агрессивных действий армянских властей и требовали освобождения оккупированных территорий. Видимо, армяне десятилетиями считали, что только они имеют права на протесты. Поэтому крайне эмоционально, радикально и зверски отреагировали на мирные шествия азербайджанцев. Этим они еще раз показали свое истинное лицо, грубость и анти демократичность. Теперь полиция европейских стран и США занимаются «обучением к демократии» армянский «орлов» (в действительности, трусов и грубиян).

Что получилось в геополитическом контексте в результате этой провокации официального Еревана? В первую очередь стало ясным, что Армения остается главным фактором риска для Южного Кавказа. В любое время заинтересованные внешние силы могут использовать ее для дестабилизации

и порождения геополитического хаоса. Армения просто не в состоянии существовать без авантюры и провокаций.

Второе, провоцировавшая сторона убедилась в том, что турецко-азербайджанская модель региональной безопасности достаточно прочна и имеет хорошие возможности в обеспечении безопасности региона. В период последних событий в Товузском направлении, соседняя Грузия пребывала в состоянии некой пассивной дипломатии и двусмысленно оценивала ситуацию. Еще появилось информация о том, что армяне перевезли для себя сербское оружие через территории Грузии. Если эти сведения найдут свое подтверждение, то значит геополитическая ситуация в регионе более неустойчиво, чем думали эксперты.

Турция оперативно, решительно и конкретно реагируя на провокацию, заявило о своей готовности всестороннее поддержать братский Азербайджан. ОДКБ же не захотело конфликта с турецко-азербайджанской силой. Не потому, что ОДКБ слабее. Нет у них достаточно сил и средств. Но любой шаг против Азербайджана в данной ситуации означает конец российского влияния в Азербайджане.

А Кремль в этих вопросах поступает осторожно и умно. Поэтому отступление Армении означает только передышку. Мы уверены, что армянская провокация через некоторое время опять покажет свою античеловеческую сущность. Но все поняли: Азербайджан имеет сильную армию, хорошую информационную структуру и патриотический гражданский дух. По всему миру азербайджанцы активно, упорно и динамично действовали, и этим нейтрализовали армянскую агрессивность.

Таким образом, для всех мировых держав должно быть ясным, что Армению надо уговорить. Ее надо поставить на место ради мира и процветания в регионе. Армения основной террористический очаг на Южном Кавказе. Эмблемы и формы АСАЛА до сих пор для армянских радикалов, дашнаков и политиков являются символами цивилизованной борьбы.

В заключение хотелось бы особо отметить, что сегодня разрешение Карабахского вопроса - давно назревшая и одно из актуальнейших задач современности, для осуществления которой необходима упорная и настойчивая борьба всех прогрессивных и демократических сил как в регионе пост советских стран, так и во всем мире.

Коронавирусный парад

*Юрий Бараш,
член Экспертного совета ЦИАКР*

Я неоднократно писал статьи про парады Победы в Москве на 9 мая, но в этом году не хотел этого делать – и не из-за оголтелой политической шумихи, которую подняла вокруг него российская пресса, захлёб живописующая «24 новейших образца военной техники», которые там покажут. А потому что подавляющее большинство этих «новейших образцов» новинками уже не являлись. Та же пресса похвасталась ими ещё до парада. Тем не менее, рассмотрев эти новинки, я решил, что о них стоит написать, а некоторым уделить особое внимание. Всё-таки, это довольно опасные новинки. Да и обстоятельства подготовки и про-

ведения этого парада (или парадов) в Москве и других городах России заслуживают рассмотрения. Ниже будут приведены в хронологическом порядке данные по этой теме. Наши комментарии выделены полужирным курсивом.

4 февраля 2020 г министр обороны РФ С. Шойгу заявил, что 9 мая по Красной площади впервые пройдут 24 новейших образца военной техники. Это ЗРС и комплексы войсковой ПВО, береговые ракетные комплексы, автомобили дистанционного минирования, танки и БМП.

Он отметил, что в военном параде в Москве будут задействованы 15 тыс. военнослужащих, 225

ед. наземных ВВТ, 150 самолётов и вертолётов. Историческую часть парада представят 10 расчетов в военной форме времен Великой Отечественной войны и механизированная колонна Т-34 и СУ-100.

Кроме того, военные подразделения из 20 стран мира приглашены принять участие в параде.

Он сообщил, что подготовка личного состава в воинских частях уже активно ведется. С 15 марта будут проходить совместные тренировки в Алабинском гарнизоне. Их будет 15. С 29 апреля начнутся прогоны на Красной площади [1, 2].

Шойгу анонсировал показ 9 мая на параде впервые «24 новейших образцов военной техники». Возможно, что в их перечислении он указал порядок их приоритетности (средства ПВО ВКС и СВ, БРК, машины минирования, танки и БМП). Подготовка к параду началась. А 31 января были зарегистрированы первые случаи заболевания коронавирусом в России. Но эпидемия долго игнорировалась, меры не принимались, поэтому болезнь в РФ быстро распространялась. А подготовка войск к параду продолжалась. Тем не менее, 17 марта Путин назначил на 22 апреля референдум по внесению поправок в конституцию РФ, но уже 25 марта он перенёс дату референдума на более поздний срок из-за эпидемии.

2 апреля поступило сообщение, что в Кремле и МО обсудили аль-

тернативные сценарии парада Победы из-за распространения коронавируса, Власти рассматривали несколько сценариев проведения парада Победы.

Первый сценарий – перенести парад на осень и провести его в полноформатном режиме. Т.е. приурочить парад к окончанию II-й мировой войны. С 2010 г в России, как и во всем мире, эта дата отмечалась 2 сентября. Однако 1 апреля Госдума приняла законопроект, по которому день окончания II-й мировой войны переносится на 3 сентября.

Второй сценарий – провести парад Победы 9 мая без зрителей.

Также рассматривался перенос торжества на 7 ноября. В этот день в 1941 г, в разгар битвы за Москву, прошел военный парад, где присутствовал Сталин.

По данным ВОЗ на 30 марта число зараженных коронавирусом в мире превысило 693,8 тыс. чел, а в России – 2,7 тыс. чел. На 1 апреля решений по поводу отмены парада Победы на фоне эпидемии коронавируса ещё не было принято.

В 2020 г праздновалось 75 лет победы СССР в Великой Отечественной войне (ВОВ). Первый парад в честь победы в ВОВ состоялся на Красной площади 24 июня 1945 г. Второй парад Победы прошел только в мае 1965 г при Брежневле. В советское время парады Победы проходили в юбилейных

1975, 1985 и 1990 годах. В современной России первый парад Победы прошел 9 мая 1995 г по решению Ельцина. С тех пор он проводился ежегодно. Последние три года стоимость празднования Дня Победы составляла до 500 млн. руб. [3].

Эпидемия в РФ приняло угрожающий характер, и руководство России начало обсуждать перенос даты проведения военного парада на 3 сентября или 7 ноября, или проведение его 9 мая без зрителей. Но подготовка войск к параду продолжалась.

16 апреля Путин распорядился перенести парад 9 мая в Москве из-за распространения коронавируса. Он не назвал новой даты, но подчеркнул, что все запланированные мероприятия, приуроченные к 9 мая, состоятся в 2020 г.

Российские ветеранские организации накануне направили Путину обращение с просьбой перенести парад в честь 75-летия Победы в Москве на более позднюю дату, когда мероприятие не будет представлять опасность в первую очередь для ветеранов в связи с угрозой заражения.

Между тем на подмосковном полигоне "Алабино", где создана копия Красной площади, продолжались тренировки. А на аэродром "Кубинка" были перебазированы 28 самолетов и вертолетов для участия в воздушной части парада.

Коронавирус проник уже в 210 стран и территорий с момента об-

наружения в Китае в конце 2019 г и выявлен у более 2 млн. жителей планеты, а от последствий заболевания умерло св. 130 тыс. чел. В России на 16 апреля вирус обнаружен почти у 28 тыс. чел., 232 больных умерло.

Путин распорядился перенести парад в Москве с 9 мая из-за эпидемии. Он не назвал новой даты, но подчеркнул, что все запланированные мероприятия, приуроченные к 9 мая, состоятся в 2020 г. А подготовка войск к параду все продолжалась.

28 апреля Путин пообещал провести празднование 75-летия Победы с главным парадом и шествием "Бессмертного полка", когда минует угроза распространения коронавируса. Он подчеркнул, что россияне достойно отметят юбилейную дату Победы, когда будет уверенность в полной безопасности ситуации и, прежде всего, вдвойне для ветеранов.

Президент сообщил, что 9 мая в честь Дня Победы пройдет авиационный парад, и будут праздничные салюты в городах. Он отметил, что россияне, не смотря ни на что, всей страной отметят священный праздник, соблюдая требования безопасности и режима самоизоляции.

"Этот день, его духовная сила навсегда в наших сердцах", – уверен Путин. "Мы помянем наших солдат Великой Отечественной, тех, кого уже нет с нами и, конечно, поздра-

вим наших ветеранов, – подчеркнул президент. – Даже если не сможем их обнять, найдем возможность сказать им самые теплые слова". Путин предложил посмотреть вместе с детьми старые семейные фотоальбомы, рассказать им то, что слышали о войне от своих родителей, бабушек и дедушек, а также спеть песни, например "День Победы", "Землянку" и "Катюшу" [4].

Путин обещал провести празднование с главным парадом и шествием "Бессмертного полка", когда минует угроза распространения эпидемии. Он подчеркнул, что россияне достойно отметят праздник, когда будет уверенность в безопасности ситуации и, прежде всего, для ветеранов. Путин сообщил, что 9 мая пройдет авиационный парад, и будут праздничные салюты в городах, а ветеранам предложил отметить праздник дома и спеть «Катюшу».

9 мая воздушные парады состоялись в 47 городах России. Всего было задействовано 597 самолетов и вертолетов оперативно-тактической, дальней, военно-транспортной и армейской авиации. Больше всего (75 ед.) пролетело над столицей. Из-за распространения коронавируса наземный парад Победы 9 Мая на Красной площади в Москве был перенесен. Однако Путин объявил о проведении 9 мая авиационного парада и салютов в Москве и др. городах России.

На 2-м месте после Москвы по числу задействованной 9 мая авиатехники был Ростов-на-Дону (45 ед.), на 3-м – Санкт-Петербург и Хабаровск (по 30). Затем следуют Севастополь (29), Екатеринбург (22), Владивосток (21), Калининград (20), Тверь (18), Мурманск и Керчь (по 17).

На воздушных парадах по стране использовалась не только современная и модернизированная техника, но и старая. Так, над Мурманском пролетел самолет РЭР Ил-20 и дальний противолодочный Ту-142М (созданы в 1960-х годах), военно-транспортный Ан-12 (эксплуатируется уже 60 лет). В Хабаровске пролетел учебно-тренировочный самолет Ту-134УБЛ, а в Керчи и Севастополе – противолодочный самолет-амфибия Бе-12 (эксплуатация с 1965 г). Над Владивостоком увидели турбовинтовой лайнер Ил-18 (эксплуатация с 1959 г). Над Самарой пролетели 2 вертолеты Ми-2 (эксплуатация с 1965 г). В Екатеринбурге, Ростове-на-Дону и Верхней Пышме увидели чешский транспортно-пассажирский самолет Л-410 (эксплуатируется с 1971 г), Над Новосибирском пролетел истребитель МиГ-3 времён ВОВ.

Но основа воздушных парадов 9 Мая состояла из самолетов и вертолетов, поступивших на вооружение ВС РФ в последние 15-20 лет. И большинство из них пролетели над

столицей. Пролет 55 самолетов над Красной площадью прошел на высотах от 300 до 500 м со скоростью 500 км/ч, вертолетов (20 ед.) – на высоте около 150 м со скоростью 200 км/ч. Для выполнения полетов авиации задействовались 8 аэродромов в Московской, Липецкой, Тверской, Ивановской, Саратовской и Калужской обл. Данные об очередности пролётов авиатехники на воздушном параде в Москве приведены ниже:

1. Тяжёлый военно-транспортный вертолет Ми-26 (на вооружении – с 1985 г) и 4 многоцелевых Ми-8АМТШ (с 2009 г);
2. 5 транспортно-боевых вертолетов Ми-35М (с 2009 г);
3. 5 разведывательно-ударных вертолетов Ка-52 «Аллигатор» (с 2011 г);
4. 5 ударных вертолетов Ми-28Н «Ночной охотник» (с 2009 г);
5. Самолет РЛДН А-50У (с 2011 г);
6. 3 военно-транспортных самолета Ил-76МД (с 1984 г);
7. 3 стратегических бомбардировщика Ту-95МС (с 1979 г);
8. Стратегический бомбардировщик Ту-160 и 4 дальних бомбардировщика Ту-22М3 (с 1987 и 1983 гг.);
9. Топливозаправщик Ил-78 (с 1983 г) с бомбардировщиком Ту-160;
10. 4 многоцелевых фронтовых истребителя МиГ-29СМТ (с 2009 г);

11. 4 фронтовых бомбардировщика Су-24М (с 1983 г);
12. 4 ударных самолёта МиГ-31К с ракетами "Кинжал" (с 2017 г);
13. 4 многофункциональных истребителя 5-го поколения Су-57 (намечена поставка 76 ед. до 2028 г);
14. 4 бомбардировщика Су-34 (с 2014 г), 4 истребителя Су-30СМ (с 2012 г) и 2 Су-35С (с 2013 г);
15. Пилотажные группы истребителей: «Русские витязи» (5 Су-30СМ) и «Стрижи» (4 МиГ-29);
16. 6 штурмовиков Су-25 (с 1981 г).

Весь воздушный парад в Москве занял до 5 минут. Воздушные показы российской авиатехники 9 Мая состоялись не только в России, но и в Армении (Ереван, 6 ед.), в Сирии (авиабаза Хмеймим, 30 ед.), в Киргизии (Бишкек, 6 ед.) и Таджикистане (Душанбе, 4 ед.) [5].

Воздушные парады состоялись в 47 городах России. Всего было задействовано 597 летательных аппаратов. Больше всего (75) пролетело в Москве (ранее планировалось 150), затем в Ростове-на-Дону (45), Санкт-Петербурге и Хабаровске (по 30), Севастополе (29), Екатеринбурге (22), Владивостоке (21), Калининграде (20), Твери (18), Мурманске и Керчи (по 17). Были задействованы старые и новые самолёты (в Москве – только новые). Парады авиатехники РФ состоялись и за рубежом, в т.ч. на авиабазе Хмеймим (30), в Ереване и Бишкеке (по 6) и Душанбе (4).

9 мая. Президент Беларуси А. Лукашенко решил не отменять в этом году парад Победы, несмотря на распространение коронавируса и рекомендации ВОЗ. 9 мая, в Минске до 3 тыс. военных прошли маршем перед заполненными трибунами, а вечером для всех прошёл большой концерт. При этом почти во всех странах на постсоветском пространстве парады и памятные мероприятия были отменены – кроме Беларуси исключением стал только Туркменистан. Россияне, оставшиеся в этом году без парада, активно следили за минским в интернете. Но отнеслись к его проведению по-разному. Многим не понравилась решение Лукашенко: они посчитали, что президенту не следовало рисковать здоровьем своих граждан ради юбилейных мероприятий, в то время как в мире бушует эпидемия смертельно опасного вируса. В интернете многие жестко критиковали Лукашенко [6].

В Минске до 3 тыс. военных прошли парадом – президент Беларуси Лукашенко не отменил в этом году парад Победы, несмотря на эпидемию и рекомендации ВОЗ. Кроме Беларуси парад прошёл лишь в Туркменистане. В России многие (и, очевидно, руководство РФ) отнеслись этому негативно.

29 мая Путин приказал Шойгу начать подготовку к Параду, который должен пройти 24 июня. В этот исторический день, в 1945 г состо-

ялся Парад победителей. «Риски для всех его участников должны быть сведены к минимуму, а лучше исключены», – подчеркнул президент. После преодоления пика инфекционных заболеваний ситуация в стране стабилизируется. В итоге 75-летие Великой Победы страна отметит трижды: 9 мая прошёл авиационный парад, 24 июня состоится основной парад – с прохождением пеших и механизированных колон ВС и других силовых ведомств, а 26 июля – в День ВМФ будет проведен морской показ и шествие «Бессмертного полка». Путин подчеркнул, что сделано это для сохранения жизни, здоровья и безопасности участников всенародного шествия.

В МО сообщили, что уже приступили к подготовке военной техники к возобновлению тренировок парада. «Специалисты приступили к проведению диагностики состояния техники, обслуживанию и мойке боевых машин», – сообщили в МО. В отличие от военнослужащих, отправленных на время карантина по местам прохождения службы, все боевые машины, участвующие в праздничных мероприятиях, были законсервированы в местах тренировок. Сейчас ВС фактически отрабатывают задачу экстренного приведения их в боевую готовность.

Шойгу отметил, что ВС прошли пик пандемии во второй половине

апреля. По его словам, коронавирус не оказал существенного влияния на деятельность ВС [7].

Путин приказал начать подготовку к параду и назначил его на 24 июня. В этот день, в 1945 г состоялась Парад победителей. Путин заявил, что риски для всех его участников должны быть сведены к минимуму, а лучше исключены. Юбилей Победы Россия отметит трижды: 9 мая прошел авиационный парад, 24 июня состоялся наземный парад и повторился воздушный парад, а 26 июля – в День ВМФ будет проведен морской показ и шествие «Бессмертного полка». МО приступило к подготовке ВВТ к возобновлению тренировок парада. Путин заявил, что после преодоления пика эпидемии ситуация в РФ стабилизируется, а Шойгу – что ВС прошли пик пандемии во 2-й половине апреля и что она не оказала существенного влияния на деятельность ВС. Есть основания не верить этим заявлениям. А 1 июня Путин назначил дату референдума по поправкам к конституции на 1 июля, причём голосование должно начаться 25 июня – сразу после парада! Т.е. дата референдума оказалась жёстко связана с датой парада Победы. Народ России планировалось воодушевить парадом и продемонстрировать, что эпидемия уже закончилась, а на следующий день отправить голосовать за поправки, которые, в т.ч.

обеспечат примат законов РФ над международными, невозвращение Украине Крыма и правление Путина до 2036 г.

8 июня состоялась первая репетиция в Алабино. К параду на 24 июня готовились в срочном режиме. Из-за пандемии в парадные расчёты попали далеко не все, кого отобрали. В начале июня Шойгу сообщил, что в шествии примут участие преимущественно военнослужащие с иммунитетом к коронавирусу. Тренировки проводились в перчатках и масках.

Прошла 1-я репетиция в Алабино. Сообщалось, что в параде примут участие, в основном, военнослужащие с иммунитетом. Тренировки проводились в перчатках и масках.

11 июня появилось сообщение, что власти как минимум 10 крупных городов России решили не проводить 24 июня парад из-за угрозы дальнейшего распространения коронавируса. От парадов 24 июня отказались в Белгороде, Орле, Перми, Ярославле, Пскове, Саранске, Оренбурге, Нижнем Тагиле, Петропавловске-Камчатском, Курске. Власти допустили, что в Белгороде парад может состояться 12 июля, в Орле – 5 августа, а в Перми – 3 сентября.

ВОЗ в начале июня призвала Россию при проведении массовых мероприятий следовать ее рекомендациям по сдерживанию пандемии.

Коронавирус тогда был обнаружен у более 7,4 млн. чел. в мире, а свыше 400 тыс. инфицированных умерло от последствий заболевания. Больше всего заражений (св. 2 млн. случаев) и летальных исходов (св. 110000) было в США. В России вирус выявлен у 502436 чел., 6532 больных умерли, 260150 выздоровели.

Власти св. 10 крупных городов РФ решили не проводить 24 июня парад из-за угрозы распространения эпидемии. От парадов 24 июня отказались в Белгороде, Орле, Перми, Ярославле, Пскове, Саранске, Оренбурге, Нижнем Тагиле, Петропавловске-Камчатском, Курске. Власти допускают, что в Белгороде, Орле и Перми парад может состояться позже.

14 июня МО сообщило, что механизированная колонна техники, которая примет участие в параде Победы на Красной площади 24 июня, передислоцирована из подмосковного Алабино на временную площадку на ул. Нижние Мневники в Москве. "Более 190 ед. колесной боевой техники совершили марш на более 60 км", – сказали в МО. В т.ч. перебазированы автономные ПУ РК МБР "Ярс", ОТРК "Искандер-М" и БРК "Бал", ЗРС С-400, ЗРПК "Панцирь", РСЗО "Торнадо-С", БА "Тигр-М", "Тайфун-К" 4x4 с БМДУ и "Тайфун-ВДВ", БТР-82А, тяжелые огнеметные системы ТОС-2, боевые маши-

ны системы дистанционного минирования и др. техника.

По железной дороге доставлена гусеничная техника на станцию "Красная Пресня", после чего она совершила марш своим ходом на площадку на ул. Нижние Мневники. Это танки Т-34-85, Т-72Б3, Т-80БВМ и Т-90М, САУ Су-100, БМД-4М, БМД-МДМ, БМП-2 с БО "Бережок", БМП "Курганец-25" с БМ «Эпоха-мод.», БМП "Армата" с БМ "Кинжал", ЗАК "Деривация-ПВО", ЗРК "Бук-М3" и ЗРС С-300В4, РСЗО "Торнадо-С", тяжелые огнеметные системы ТОС-1А и др.

Всего передислоцировано св. 400 ед. гусеничной и колесной военной техники, которая примет участие в параде Победы на Красной площади 24 июня, а также вспомогательной техники с материально-техническим имуществом [8].

Механизированная колонна колёсной техники (св. 190 ед.) участвующей в параде Победы была передислоцирована из Алабино на временную площадку в Москве. Ж/д транспорт доставил гусеничную технику на станцию, после чего она совершила марш на ту же площадку. Всего передислоцировано св. 400 ед. гусеничной и колесной техники.

16 июня представитель МО И. Конашенков заявил: "Нет, и не может быть цели провести в каждом регионе полномасштабные парады любой ценой, в некоторых из них

пройдут, скорее, символические мероприятия".

Требования безопасности во время торжеств 24 июня будут соблюдены в полной мере. Также с соблюдением всех мер безопасности проходит подготовка главного парада в Москве.

"Парады по сложившейся традиции пройдут и в других регионах РФ. Это знак особого уважения, прежде всего к ветеранам, к гражданам, проживающим в разных областях нашей большой страны", – пояснил он.

По его словам, военные парады и артиллерийские салюты пройдут в городах-героях, а также в городах, где дислоцируются штабы военных округов, флотов, общевойсковых армий, Каспийской флотилии и армейских корпусов. Всего в 28 городах России. В других городах пройдут праздничные мероприятия и торжественные шествия с участием военнослужащих в соответствии с обстановкой и решениями и рекомендациями санитарных врачей регионов, "где-то в полном объеме, где-то менее масштабно", – добавил он.

Ранее власти ряда регионов объявили о решении не проводить 24 июня торжественные шествия, посвященные празднованию Победы в ВОВ.

Глава администрации Симферополя Е. Проценко сообщила, что парад Победы, который должен

был пройти 24 июня в Симферополе, не состоится [9].

МО заявило, что не имеет цели провести полномасштабные парады любой ценой в каждом регионе, и в ряде их пройдут символические мероприятия. Будут соблюдены все меры безопасности. Военные парады и салюты пройдут в городах-героях, в городах, где есть штабы округов, флотов, армий, Каспийской флотилии и корпусов (в 28 городах РФ). В других городах пройдут праздничные мероприятия и торжественные шествия с участием военнослужащих в соответствии с обстановкой и рекомендациями санитарных врачей регионов. Глава администрации Симферополя сообщила, что парад Победы там не состоится, но МО «уговорило» её на парад со всеми мерами безопасности.

22 июня главком СВ РФ генерал армии О. Салюков заявил, что проведение парада Победы в Москве не является проявлением милитаризма со стороны России, это праздник для людей. "Никакого милитаризма там нет. Хотя, действительно, это демонстрация возможностей, это показ боевого духа, это прекрасная выправка, это праздник для людей, в первую очередь для ветеранов, если мы говорим про 9 мая. Я думаю, что парады очень нужны, это я высказываю мнение и как командующий парадом", – сказал он [10].

Командующий парадом Салюков заявил, что проведение парада Победы в Москве не является проявлением милитаризма со стороны России. Но проведение парада Победы в Москве во время эпидемии – это и есть проявление милитаризма со стороны руководства России. Ради этого и москвичей не пожалели, а тем более – военных (они по присяге обязаны не щадить жизни). Селюков сказал: "Никакого милитаризма там нет. Хотя, действительно, это демонстрация возможностей, это показ боевого духа, это прекрасная выправка». Тут вторая фраза противоречит первой. И наконец – Селюков просто не мог сказать, что такие парады не нужны, поскольку сам командовал этим парадом!

23 июня Салюков сообщил, что впервые примут участие в параде Победы на Красной площади парадные расчеты Михайловской военной артиллерийской академии, Санкт-Петербургского Нахимовского училища, 104-го десантно-штурмового полка 76-й ДШД и донские казаки (руководство России пытается сделать ставку на казаков).

Парад будет длиться до полутора часов. Для участия в нем выбрали лучших из лучших. Подготовка к параду началась в декабре 2019 г, однако совместные репетиции из-за пандемии в марте были приостановлены, они продолжились 8

июля (июня!). Сейчас в составе пеших парадных расчетов преобладают участники, у которых есть иммунитет против коронавируса [11].

Салюков сообщил, что среди участников парада больше тех, кто готовились к параду на 9 мая. Т.е. они заразились, переболели, но теперь у них иммунитет. А у кого его нет – у того в колонне есть масса шансов заразиться.

Предварительно (17 июня) на сайте МО России были приведены планы военного парада в Москве 24 июня 2020 г. Согласно им, там должны были участвовать 13008 чел. и 234 ед. наземного ВВТ, а также 75 самолётов и вертолётов [12]. Планировалось прохождение св. 40 пеших парадных расчётов:

1. Рота барабанщиков Московского военно-музыкального училища (МВМУ)
2. Знаменная группа
3. 3 почётных караула (СВ, ВКС, ВМФ) – 154-й отд. комендантский полк;
4. Исторические роты: группа со штабдартами фронтов – Военной академии РВСН; знаменная рота Московского высшего общевойскового командного училища (МВОКУ).
5. Исторические роты: пехоты (27-я ОМСбр); лётчиков (27-я ОМСбр); моряков (27-я ОМСбр); разведчиков (27-я ОМСбр); пограничников (Московского пограничного инсти-

- тута (МПИ) ФСБ России); народного ополчения (27-я ОМСбр); 2 роты донских казаков.
6. Парадные расчёты ВС 13 иностранных государств: Азербайджана, Армении, Беларуси, Узбекистана, Индии, Казахстана, Киргизии, Китая, Молдовы, Монголии, Сербии, Таджикистана, Туркменистана.
 7. Парадные расчёты суворовских, нахимовских и кадетских училищ: Московского суворовского военного училища (МСВУ); Тверского суворовского военного училища (ТСВУ); Санкт-Петербургского Нахимовского военно-морского училища (НВМУ); Кронштадтского морского кадетского военного корпуса (КМКВК).
 8. Расчёт военно-патриотического общественного движения «Юнармия».
 9. Два женских полка (расчёты СВ и ВКС)
 10. Полк СВ: расчёты Военной академии материально-технического обеспечения (ВА МТО) в исторической форме; Высшего учебно-научного центра (ВУНЦ) СВ ВС РФ; Военного университета (ВУ) МО РФ; Михайловской военной артиллерийской академии (МВАА); Военной академии войсковой ПВО (ВА ПВО); ВА МТО.
 11. Полк ВКС: 3 расчёта (2 ВУНЦ ВВС и Военно-космической академии (ВКА)).
 12. Полк ВМФ: Филиала ВУНЦ ВМФ; Тихоокеанского высшего военно-морского училища (ТВВМУ); 336-я отд. бригады морской пехоты БВ БФ
 13. Полк РВСН: ВА РВСН; Филиал ВА РВСН
 14. Полк ВДВ: Рязанского высшего воздушно-десантного командного училища (РВВДКУ); 331-й ПДп 98-й ВДД; 104-й ДШп 76-й ДШД.
 15. Рота ФСБ России – МПИ ФСБ России
 16. Рота инженерных войск – 45-я ОИбр
 17. Б-н войск РХБЗ – Военной академии РХБЗ
 18. Б-н войск связи – Военной академии связи
 19. Рота железнодорожных войск – 34-ой и 38-й ОЖДбр
 20. Рота военной полиции – РУВП (по ЗВО)
 21. Б-н МЧС России
 22. Б-н Росгвардии – отд. дивизии особого назначения им. Дзержинского (ОДОН).
 23. Парадные расчёты двух дивизий ЗВО (2-й мотострелковой и 4-й танковой)
 24. МВОКУ
 25. Сводный военный оркестр.
- Затем должны было пройти 24 механизированные группы:
1. 11 танков Т-34-85;
 2. 10 танков Т-34-85;

3. 10 танков Т-34-85;
 4. 7 самоходных артиллерийских установок Су-100;
 5. 1 броневедомость (БА) «Тигр-М», 3 БА «Тайфун-К» 4x4 с ПК и АГС-17, 3 «Тайфун-К» БМДУ, 3 «Тайфун-ВДВ» 16-й Обр СпН;
 6. 7 танков Т-72Б3 и 3 БМПТ «Терминатор» 1-го танкового полка 2-й мотострелковой дивизии;
 7. 7 танков Т-80БВМ и 3 БМПТ «Терминатор» 200-й отд. мотострелковой бригады;
 8. 4 танка Т-14 «Армата», 6 Т-90М и 3 БМПТ 27-й мотострелковой бригады;
 9. 7 БМП-2М с БО «Бережок» и 6 БМП-3;
 10. 4 БМ ЗАК 2С38 «Деривация-ПВО», 3 БМП Б-11 «Курганец-25» с БМ «Эпоха», 3 БМП Т-15 с БМ «Кинжал»;
 11. 7 БМД-4М и 6 БТР-МДМ 106-й воздушно-десантной дивизии;
 12. 1 БТР-82А, 4 самоходные гаубицы «Мста-СМ» и 4 самоходных орудия «Коалиция-СВ» 236-й артиллерийской бригады;
 13. 1 БТР-82А, 6 РСЗО «Торнадо-С» 439-й реактивной артиллерийской бригады;
 14. 1 БТР-82А, 6 СПУ ОТРК «Искандер-М» 112-й ракетной бригады;
 15. 1 БТР-82А, 4 БМ ЗРК «Тор-М2» 538-го зенитно-ракетного полка 4-й танковой дивизии, 4 СОУ ЗРК «Бук-М3» 35-й зенитно-ракетной бригады;
 16. 1 БТР-82А, 4 СПЗУ ЗРС С-300В4 и 2 СПУ ЗРС С-300В4 17-й зенитно-ракетной бригады;
 17. 1 БТР-82А, 9 БМ ТОС-1А «Солнцепёк» 1-й мобильной бригады РХБЗ;
 18. 1 БТР-82А, 4 БМ ТОС-2, 2 БМ ИСДМ «Земледелие», 2 ТЗМ ИСДМ;
 19. 1 БТР-82А, 2 БМ ЗРПК «Панцирь-СМ», 2 БМ ЗРПК «Панцирь-С1», 2 БМ ЗРК «Панцирь-СА»;
 20. 1 БТР-82А, 4 СПУ ЗРС С-350 «Витязь», 4 СПУ ЗРС С-400 606-го зенитно-ракетного полка;
 21. 1 БТР-82А, 2 СКПУ БРК «Бал», 2 ТПК БРК «Бал», 2 СК ПУС БРК «Бал» 536-й береговой ракетной бригады;
 22. 4 БА «Тигр-М» и 6 БА «Тайфун-К» военной полиции;
 23. 1 СБМ «Тигр», 6 БКА «Патруль», 3 БА «Урал» Росгвардии;
 24. 1 БА «Тигр-М», 1 МДР «Листва», 2 МОБД, 3 АПУРК «Ярс», 6 БА «Тигр» с БМ «Арбалет» 54-й ракетной дивизии [12].
- Воздушная часть парада должна была включать 16 групп авиации. По числу летательных аппаратов, их типам и очередности пролёта она соответствовала воздушному параду, уже проведенному в Москве 9 мая.
- Данные о планах проведения парадов в городах РФ приведены в таблице.

№	Город	Личный состав, чел.	Наземное ВВТ, ед.	Авиация, ед.	Корабли, ед.
1	Москва	13008	234	75	
2	Санкт-Петербург	4556	109	30	
3	Смоленск	964	43	8	
4	Тула	1013	86	9	
5	Калининград	2328	75	20	
6	Воронеж	2246	92	-	
7	Ростов-на-Дону	2950	92	45	
8	Волгоград	1085	32	14	
9	Новороссийск	1353	27	10	5
10	Владикавказ	1147	53	6	
11	Каспийск	1610	31	10	
12	Ставрополь	1942	46	10	
13	Севастополь	1528	85	26	8
14	Керчь	668	44	15	
15	Симферополь	1152	72	-	
16	Новочеркасск	1258	51	12	
17	Екатеринбург	2343	141	23	
18	Новосибирск	2243	66	10	
19	Самара	1674	56	14	
20	Хабаровск*	3722	164	30	
21	Владивосток*	1427	54	21	
22	Уссурийск*	1891	102	8	
23	Белогорск	1525	43	-	
24	Чита*	1887	73	10	
25	Улан-Удэ*	1534	49	10	
26	Южно-Сахалинск	750	42	4	
27	Мурманск	830	71	17	
28	Североморск	590	-	-	
	Итого	59224	2033	437	13

**Парад прошёл без публички*

Прохождение пеших парадных го- том исторический характер, значи- расчётов в Москве носило во мно- тельно интересное была механиз-

рованная колонна, поскольку Шойгу пообещал показать на параде «24 новейших образца военной техники». Ранее в прессе появились видео и фото репетиции парада, где эти новинки были анонсированы. Но порядок прохождения механизированных групп, по сравнению с объявленным на сайте МО был несколько изменён, так же, как число и состав ряда групп. Реально по Красной площади прошло 26 механизированных групп:

- 1-5 группы не изменились, относительно объявленных на сайте МО;
6. 7 БМП-2М и 6 БМП-3;
7. 4 БМ ЗАК 2С38, 3 БМП «Курганец-25», 3 БМП Т-15;
8. 10 БМПТ «Терминатор»;
9. 10 танков Т-72Б3;
10. 10 танков Т-80БВМ;
11. 4 танка Т-14 и 6 Т-90М;
- 12-16 группы не изменились, относительно объявленных на сайте МО;
17. 7 БМД-4М и 6 БТР-МДМ;
- 18-24 группы не изменились, относительно объявленных на сайте МО, но их порядок прохождения сдвинулся на единицу;
25. 1 БА «Тигр-М», 3 АПУРК «Ярс», 4 БА «Тигр» с БМ «Арбалет»;
26. 3 БМП К-17 «Бумеранг» [13]

Изменения очередности прохождения групп большого значения не имели, но в колонне стало больше на 2 группы (одна из 10 БМПТ, которые были взяты из трёх

танковых групп, и последняя – из трёх БМП «Бумеранг»).

По данным на сайте МО [12] планировалось показать 3 ротные смешанные танковые группы: две по 2 танковых взвода и 1 взводу БМПТ (в каждой группе 7 танков и 3 БМПТ), и 3-ю группу с тремя танковыми взводами и 1 взводом БМПТ (10 танков и 3 БМПТ). Здесь МО собиралось продемонстрировать новые боевые порядки с использованием танков и БМПТ – об этом сообщалось и в программе «Военная приёмка» [14]. Причём, в 3-й группе из 10 танков показаны 4 Т-14 и 6 Т-90М, т.е. в группе – танки 2-х типов, где руководить будут новейшие Т-14. Неизвестно – будут ли иметь эти группы такой штатный состав, или временный, создаваемый на период боя (скорее всего – второе). Но реально на параде эти смешанные группы показаны не были – вместо них демонстрировалась ротная группа из 10 БМПТ и три танковые роты по 10 танков [13]. Причины, по которым МО отказалось от демонстрации на параде смешанных групп танков и БМПТ не сообщались, но можно предположить, что МО приняло решение не иметь в войсках таких штатных подразделений (хотя на период боя они смогут создаваться). Также не исключено, что всё это – очередная дезинформация МО РФ. Кроме того, на параде уменьшился состав 25-й группы с

МБР «Ярс» (на 1 МДР «Листва», 2 МОБД и 2 БА «Тигр» с БМ «Арбалет»).

26 июня Шойгу поручил Генштабу ВС РФ выдвинуть предложения по награждению военнослужащих, которые приняли участие в параде 24 июня.

Он сообщил, что в мероприятиях 24 июня в 19 российских городах приняли участие 58,5 тыс. чел., до 2 тыс. ед. наземной техники, 444 самолета и вертолета, а также пешие расчёты 13 зарубежных стран. "Кроме того, торжественные мероприятия прошли в 420 населенных пунктах, в т.ч. в сирийском Хмеймиме. В них было задействовано до 80 тыс. чел., 1711 ед. техники, 52 ед. авиатехники", – отметил Шойгу. Он сообщил, что в Москву на парад в качестве почетных гостей прибыли главы 10 государств и 16 оборонных ведомств.

Также Шойгу сообщил, что 157736 военных, которые служат вдали от дома, уже проголосовали по поправкам в Конституцию России с 12 июня, досрочно. Всего будет обеспечено участие в голосовании до 2,5 млн. военных, членов их семей, гражданского персонала и ветеранов ВС. Шойгу также обратил внимание должностных лиц на "необходимость соблюдения комплекса противоэпидемических мер, с тем, чтобы исключить любые риски для здоровья голосующих".

Основной этап общероссийского голосования стартовал в четверг,

25 июня, на всей территории России. Основной день голосования – 1 июля, однако россияне могут проголосовать и в период с 25 по 30 июня [15].

Шойгу сообщил, что в мероприятиях 24 июня в 19 городах РФ (план 28!) участвовали 58,5 тыс. чел. (план 59224), до 2 тыс. ед. наземной техники (план 2033), 444 самолета и вертолета (план 437), а также пешие расчёты 13 зарубежных стран (план 13, хотя приглашали 20). Кроме того, торжественные мероприятия прошли в 420 населенных пунктах, в т.ч. в сирийском Хмеймиме. В них было задействовано до 80 тыс. чел., 1711 ед. наземной техники, 52 ед. авиатехники. Т.е. всего в 439 населенных пунктах на празднованиях было задействовано до 138,5 тыс. военных, 3710 ед. наземной техники, 496 ед. авиатехники. ПОВТОРЯЮ, 439 НАСЕЛЁННЫХ ПУНКТОВ, ДО 138,5 ТЫС. ВОЕННЫХ. А ЗРИТЕЛЕЙ ВООБЩЕ НИКТО НЕ СЧИТАЛ, ИХ ТАМ БЫЛИ МИЛЛИОНЫ. После такого празднования можно ожидать новой, огромной вспышки эпидемии. И всё ради чего? Дабы народ преисполнился патриотизмом, дружно проголосовал за поправки к конституции и Владимир Путин правил Россией аж до 2036 года.

Как уточнил Шойгу, в Москву на парад в качестве почетных гостей прибыли главы 10 государств

(реально их было 8, но Шойгу причитал сюда глав непризнанной Абхазии и Северной Осетии).

А теперь самое главное – Шойгу сообщил, что 157736 военных уже проголосовали в референдуме с 12 июня, досрочно (в 6 часов утра подняли солдатиков, отвели строем на участок и сразу отрапортовали). Всего будет обеспечено участие в голосовании до 2,5 млн. военных, членов их семей, гражданского персонала и ветеранов ВС. Шойгу обратил внимание на необходимость строгого соблюдения комплекса мер, чтобы исключить риски для здоровья голосующих. Основной этап голосования стартовал в четверг, 25 июня, на всей России. Основной день голосования – 1 июля, но можно проголосовать с 25 по 30 июня. Голосование растянули на неделю, чтобы народу пришло больше. А какие валы пропаганды обрушились на электорат! Про 22 миллиона вброшенных неведомо кем бюллетеней говорить не будем.

И, наконец, уточним, какие 24 «новейших образца военной техники» Шойгу обещал показать на параде. Они были упомянуты в передаче «Военная приёмка» [14] и приведены ниже. Правда показали не 24, а 23 (как сказано, 18 новых и 5 модернизированных).

1. Новый БА «Тайфун-К» 4x4 с БМДУ «Арбалет-ДМ»;
2. Новый БА «Тайфун-К» 4x4 с БМДУ «Охотник»;

3. Новый БА «Тайфун-ВДВ»;
4. Модернизированная БМП-2М с БО «Бережок»;
5. Новая БМ ЗАК 2С38 «Деривация-ПВО»;
6. Новая БМП Б-11 «Курганец-25» с БМ «Эпоха»;
7. Новая БМП Т-15 с БМ «Кинжал»;
8. Модернизированный танк Т-80БВМ;
9. Модернизированный танк Т-90М;
10. Модернизированная РСЗО «Торнадо-С»;
11. Новый ЗРК «Бук-М3»;
12. Новая СПЗУ ЗРС С-300В4;
13. Новая СПУ ЗРС С-300В4;
14. Новая БМ ТОС-2;
15. Новая БМ ИСДМ «Земледелие»;
16. Новая ТЗМ ИСДМ;
17. Новый ЗРПК «Панцирь-СМ»;
18. Новая ЗРС С-350 «Витязь»;
19. Новая СКПУ БРК «Бал»;
20. Новая ТПК БРК «Бал»;
21. Новая СК ПУС БРК «Бал»;
22. Новый легковой автомобиль «Аурус» высшего класса (для Шойгу).
23. Модернизированный самолёт РЛДН А-50У

Но если к этим 23 ед. ВВТ подойти с использованием системного подхода, то станет очевидно, что часть их не самостоятельные образцы ВВТ, а они входят комплексы и системы. Это относится к двум машинам ЗРС С-300В4 (СПЗУ и СПУ), к двум машинам ИСДМ (БМ

и ТЗМ), а также к трём машинам БРК «Бал» (СКПУ, ТПК БРК и СК ПУС). А 3 типа БА «Тайфун» мало отличаются друг от друга – лишь элементами конструкции и вооружением. Ну и машина «Аурус» – техника гражданская. Если использовать системный подход, то число «новейших» систем и комплексов на параде окажется несколько меньше:

1. Новое семейство БА («Тайфун-К» 4x4 с БМДУ «Арбалет-ДМ» или «Охотник», «Тайфун-ВДВ»);
2. Модернизированная БМП-2М с БО «Бережок»;
3. Новая БМ ЗАК 2С38 «Деривация-ПВО»;
4. Новая БМП Б-11 «Курганец-25» с БМ «Эпоха»;
5. Новая БМП Т-15 с БМ «Кинжал»;
6. Модернизированный танк Т-80БВМ;
7. Модернизированный танк Т-90М;
8. Модернизированная РСЗО «Торнадо-С»;
9. Новый ЗРК «Бук-М3»
10. Новая ЗРС С-300В4 (СПЗУ и СПУ);
11. Новая БМ ГОС-2;
12. Новая БМ ИСДМ «Земледелие» (БМ и ТЗМ);
13. Новый ЗРПК «Панцирь-СМ»,
14. Новая ЗРС С-350 «Витязь»,
15. Новый БРК «Бал», (СКПУ, ТПК и СК ПУС);

16. Модернизированный самолёт РЛДН А-50У

Т.е. реально на параде показали 16 комплексов и систем. Рассмотрим в общепринятом порядке (танки, БМ, артиллерия и т.д.), что же собой представляют в реальности «новейшие» комплексы и системы российского вооружения.

Танки: Т-80БВМ – это модернизированный на «Омсктрансмаше» Т-80БВ с установкой более совершенной 125-мм пушки 2А46М-4 (с новыми снарядами 3БМ59 "Свинец-1" и 3БМ60 "Свинец-2"), всепогодного тепловизионного прицела «Сосна-У», динамической защиты «Реликт», газотурбинного двигателя ГТД-1250 мощностью 1250 л.с. и др. Эти танки лучше приспособлены для холодного климата и до 100 ед. уже поступило в мотострелковые бригады (арктические СФ и ВВО на Дальнем Востоке), а также бригады морской пехоты ТФ [14, 16, 17].

Т-90М «Прорыв» – это модернизированный Т-90А, спроектированный в УКБТМ, входящим в корпорацию УВЗ. Танк имеет новую башню с многослойным бронированием и 125-мм пушкой 2А82-1М (как у Т-14) с удлинённым стволом повышенной живучести и точности.. Имеется автоматизированная СУО «Калина», дистанционно управляемая ЗПУ УДП Т05БВ-1 с 12,7-мм пулемётом «Корд-МТ», радиостанция Р-168-25У-2 «Акве-

дук», оборудование для подключения к ЕСУ-ТЗ, дизель В-92С2Ф мощностью 1130 л. с. и вспомогательная силовая установка ДГУ7-27. Машина оснащена ДЗ «Реликт» и решётчатыми экранами. Установлен кондиционер, система вентиляции и обогрева. Планируется установка КАЗ «Арена-М» [14, 16, 18]. Заказано 160 Т-90М, всего намечено модернизировать до 400 ед.

Т-80БВМ и Т-90М – рациональная модернизация с повышением ТТХ за относительно небольшую цену. Но об унификации танкового парка придётся забыть, что добавит проблем органам тылового и технического обеспечения.

Кроме этих танков, 24 июня прошли уже показанные на прежних парадах модернизированные танки Т-72Б3 и новые Т-14, а также БМПТ на базе Т-90. Всего 24 июня показали 4 типа танков и 1 – БМТВ.

Уже поставлено до 2 тыс. Т-72Б3 (в т.ч. до 500 Т-72Б3М обр. 2016 г, который оснащён 125-мм пушкой 2А46М-5 с улучшенной баллистикой и ресурсом, цифровым баллистическим вычислителем и панорамным прицелом командира, двигателем В-92С2 (1130 л.с., а у Т-72Б3 – 840 л.с.), КДЗ «Реликт» и решётчатыми экранами).

Заказ на танк Т-14 с поставкой до 2022 г составил 132 ед. (в т.ч. БМП Т-15 и БРЭМ Т-16), но возникли проблемы с двигателем и др. К тому же танк дорог, поэтому пла-

ны заказа до 2028 г 500 ед. вызывают большие сомнения в их реальности.

БМПТ уже поступили на войсковые испытания. Сейчас СВ пытаются определить их место в боевых порядках.

БМП: БМП-2М – это модернизированная БМП-2 с установкой боевого отделения Б05Я01 «Бережок» с 30-мм пушкой 2А42, 7,62-мм пулемётом ПКТМ, 4 ПТУР «Корнет» и новой СУО [14, 16].

БМП Б-11 «Курганец-25» была модернизирована с установкой нового варианта боевого модуля «Эпоха». Если ранний вариант БМ нёс 30-мм пушку 2А42, то в новом она заменена на 57-мм пушку.

Боевой модуль "Эпоха" разработан КБП, изготовитель «Щегловский вал» ДУБМ "Эпоха" предназначен для оснащения БМП К-17, Б-11, Т-15, БМП-2 и БМП-3. СУО модуля позволяет вести автоматический поиск целей одновременно в разных спектральных диапазонах в пассивном и активном режиме; поиск замаскированных целей оптическим локатором; одновременный обстрел двух целей; стрельбу из пушки по зенитным целям с автоматом сопровождения на углах до 70 град. (?); дистанционное управление; обстрел по внешнему целеуказанию.

ДУБМ "Эпоха" оснащён двумя прицелами: для командира и наводчика. Модуль «Эпоха» имеет 57-мм

автоматическую пушку низкой баллистики ЛШО-57 с дальностью стрельбы до 6 км, 4 ПТУР "Корнет" (дальность стрельбы 8-10 км), пулемет ПКТМ (боекомплект 2000 патронов), выдвижную ПУ с 8 лёгкими УР комплекса "Булат" [14, 16, 19].

Тяжёлая БМП Т-15 «Барбарис» была модернизирована с установкой вместо ДУБМ «Эпоха» с 30-мм пушкой нового ДУБМ «Кинжал». Он имеет вес 3,85 т и несёт 57-мм пушку 2А91 с начальной скоростью снаряда 1000...1500 м/с, дальностью стрельбы до 14,5 км (углы вертикальной наводки – 5...+60 град.), скорострельностью 80 выстр./мин и боекомплектом 80 выстрелов. Снаряды включают: многофункциональный с дистанционно-контактным взрывателем, бронебойный (пробивает на 1,5 км 120 мм брони под углом 60 град.) и управляемый (8 ед.), что позволит поражать малоразмерные БЛА, низколетящие самолеты и вертолеты, ББМ и полевые укрепления. Модуль также имеет пулемёт ПКТМ (с 1000 патронами) и 2 ПТУР 9М120 «Атака» (дальность стрельбы 6/10 км, пробивает 800/950 мм брони) [14, 16, 20].

БМП-2М, Б-11 и Т-15 – рациональная модернизация с повышением ТТХ за относительно небольшую цену. Но об унификации парка БМП придётся забыть. Огневая мощь этих БМП значительно выросла за счёт установки БМ «Бере-

жок», «Эпоха» и «Кинжал». БМП Б-11 и Т-15 получили 57-мм пушки (разные), БМП-2М и Б-11 – ПТРК «Корнет», Т-15 – ПТРК «Атака». Но защищённость БМП-2М не улучшилась и остаётся на низком уровне.

Кроме этих БМП, 24 июня прошли уже показанные на прежних парадах БМП-3, БТР-82А, К-17, БМД-4М и БТР-МДМ. Всего показали 8 типов ББМ.

В 2015-2019 гг. поставлены 400 БМП-3, есть контакт по 2021 г на 168 ед.

В ВС есть 1681 БТР-82А/АМ, в т.ч. в 2019 г было поставлено до 80, а в 2020 г планируется получить 460 ед.!!!

Колёсные БМП К-17 на всех парадах с 2015 г шли в конце механизированной колонны (и недаром). В этом году одна из К-17, двигаясь после парада по улицам Москвы, сильно задымилась, остановилась и была эвакуирована. Т.е., машина не готова к поступлению в войска.

В ВДВ есть 320 БМД-4М и до 180 БТР-МДМ. Поставки продолжают.

Ракетные войска и артиллерия (РВА): РСЗО 9К515 «Торнадо-С» разработана НПО "Сплав" путём глубокой модернизации РСЗО "Смерч". «Торнадо-С», имеет повышенную дальность (до 120 км) и точность стрельбы. Кроме того, в ней есть возможность введения индивидуального полетного зада-

ния для каждой ракеты [14, 16]. Уже поставлено в СВ 2 бригадных комплекта РСЗО «Торнадо-С» (по 18 ПУ), планируется поставка ещё 1 комплекта.

Тяжёлая огнемётная система ТОС-2 создана на основе РСЗО ТОС-1А "Солнцепек", но имеет новый блок стволов (18 по 220 мм) и выполнена не на базе танка Т-72А, а на колесном 6х6 шасси "Урал-63706" (скорость до 100 км/ч), что увеличивает ее мобильность по дорогам. Улучшение характеристик достигнуто за счёт новых ракет с увеличенной дальностью стрельбы и более мощной БЧ. Также улучшена СУО, что повысило точность. ТОС-2 снабжена краном для перезарядки ракет, поэтому она не нуждается в ТЗМ. В 2020 г планируется передать ТОС-2 в опытно-войсковую эксплуатацию [14, 16].

"Солнцепек" способен поражать объекты противника на дальностях 3,6-6 км, площадь поражения до 40 тыс. кв. м. БЧ термобарическая или зажигательная. Его недостатки – слабое бронирование блока стволов, уязвимость для ПТРК и гранатомётов. Комплекс имеет очень узкую сферу применения (локальные конфликты и контртеррористические операции), а при масштабных боевых действиях хуже РСЗО по дальности и эффективности.

Инженерная система дистанционного минирования (ИСДМ)

«Земледелие» создана НПО «Сплав» на шасси 8х8 базе автомобиля "КамАЗ". Система включает БМ и ТЗМ. БМ представляет собой 122-мм 50-ствольную РСЗО (2 блока стволов по 25 ракет), ведущую огонь ракетами с противотанковыми и противопехотными минами на 5-15 км. ТЗМ перевозит 2 блока стволов по 25 ракет и краном заряжает ими БМ. Поставки ИСДМ в СВ начались в 2020 г [14, 16].

«Торнадо-С» и ТОС-2 – рациональная модернизация с повышением ТТХ за относительно небольшую цену. ИСДМ – новая РСЗО, специально предназначенная для дистанционного минирования (значительно эффективнее, чем «Град»).

Кроме этих РСЗО, 24 июня прошли уже показанные на прежних парадах новые ОТРК «Искандер-М», СГ 2С19М2 и САО 2С35. Всего 24 июня показали 6 типов систем.

ОТРК «Искандер-М» состоит на вооружении всех 13 ракетных бригад СВ и ВМФ (по 12 СПУ, всего 156 ед.). Но в бригадах планируется иметь по 16 СПУ, поэтому дополнительный заказ может составить 52 СПУ + обеспечение.

В СВ есть 39 д-нов СГ «Мста-С» по 18 ед. и 4 учебные батареи по 6 ед. (всего 726 ед. в т.ч. 273 2С19, 201 модернизированных 2С19М1 и 252 новых 2С19М2). Планируется дальнейшая поставка СГ 2С19М1 и 2С19М2.

САО 2С35 на базе Т-90 только поступили в опытно-боевую эксплуатацию.

Средства ПВО: Самоходный зенитный артиллерийский комплекс (ЗАК) 2С38 «Деривация-ПВО» разработан в ЦНИИ "Буревестник" для замены ЗСУ-23-4 «Шилка». БМ 2С38 имеет пассивные средства разведки и сопровождения целей, и предназначена для поражения воздушных целей (БЛА, крылатых ракет, ракет "воздух-поверхность", тактических самолетов, вертолетов и ракет РСЗО), а также наземных и надводных целей.

Комплекс включает БМ 2С38 ЗАК-57 (на базе БМП-3), ТЗМ 9Т260 и транспортную машину (обе на шасси "Урал-4320-30"), машину ремонтного обеспечения (МРТО) 9В9005 2В119 (на шасси "Урал-4320-1812-31").

Вес БМ 2С38 21,5 т., она имеет ДУБМ с 57-мм автоматической пушкой 2А90, 12,7 мм пулемет и ПТРК "Корнет". Дальность поражения воздушных целей 0,2-6 км (наземных – до 3 км), высота поражения до 4,5 км, угол наведения по вертикали -5 - +75 град. (по горизонтали – 360 град.), темп стрельбы 120 выстр./мин., боекомплект 148 выстр. (время загрузки 20 мин.) Есть 4 типа снарядов: осколочно-трассирующий 53-ОР-281У, бронебойный 53-БР-281У, многофункциональный и управляемый с наведением по лучу лазера (по самолетам на 6-8 км, БЛА – на 3-5 км, ве-

роятность поражения двумя снарядами 0,8).

Оптико-электронная система обнаружения и прицеливания разработана компанией АО "Пеленг". Дальность обнаружения цели 2,3 х 2,3 м тепловизионным каналом с вероятностью 80% 10 км (распознавания – 4 км)

Расчет БМ 3 чел., водные преграды преодолевает на плаву. Испытания комплекса намечено завершить в 2021 г [14, 16, 21]

ЗРК средней дальности 9К317М "Бук-М3" разработан НИИ приборостроения, ЗУР 9М317М производится Долгопрудненским НПП. ЗРК предназначен для замены ЗРК "Бук-М1/2".

Д-н ЗРК включает 1 КП 9С510М; 1 СОЦ 9С18М1-3; 1 РПН 9С36М; 1-2 СОУ 9А317М (несет 6 ЗУР в ТПК на подъемной рампе с МФ РЛС); 1-2 ПУ 9А316М (несет 12 ЗУР в ТПК на подъемной рампе), 1 ТЗМ 9Т243М; ЗУР 9М317М.

Д-н имеет 36 целевых каналов, дальность поражения 2,5-70 км, высоту – 15-35000 м, скорость цели до 3000 м/с. ЗУР имеет инерциальную систему управления с полуактивной РЛГСН и ОФГЧ с РЛ взрывателем [14, 16, 22].

С 2016 г в СВ поставлено 5 бригадных комплектов ЗРК «Бук-М3», есть контракт на поставку до 2028 г ещё 7 комплектов.

ЗРС дальнего действия С-300В4 разработана концерном ВКО «Ал-

маз-Антей» путём глубокой модернизации ЗРС С-300В и является средством ПВО и ПРО. Она предназначена для поражения самолетов тактической и стратегической авиации, БРСД, ОТР и ТР, аэробаллистических и крылатых ракет, а также самолетов ДРЛО, РУК и РЭБ. ЗРС может бороться с аэродинамическими малозаметными целями с минимальной ЭОП 0,01 кв. м.

Д-н ЗРС С-300В4 включает узел разведки и целеуказания (1 РЛС 9С15МД кругового обзора (КО), 1 РЛС 9С19М1 программного обзора (ПО) и 1 КП 9С457-2), а также до 4-х зенитных ракетных батарей. В батарее 1 многоканальная станция наведения ракет (МСНР) 9С32М1, до 6 ПУ 9А83М2 (по 4 лёгкие ЗУР 9М83М в ТПК) и 4-6 ПЗУ 9А84-2 (по 2 тяжёлые ЗУР 9М82М/МД в ТПК).

Все боевые средства ЗРС С-300В4 размещаются на унифицированных гусеничных машинах высокой проходимости с автономным энергообеспечением. На машинах также есть средства цифровой телекодированной связи, обеспечивающей функционирование боевых средств фактически по сетцентрической схеме в режиме онлайн. Боевые средства системы оснащены аппаратурой автономной навигации, топопривязки и ориентирования, а также спутниковой навигацией.

Модернизированная ЗРС С-300В4 эффективнее С-300В в 3

раза. Она имеют в д-не 24 целевых и 48 ракетных каналов (по БР – 16 и 32). ЗУР 9М82М/МД имеют скорость 2400 м/с, дальность стрельбы до 200/350-400 км и потолок до 37 км, а ЗУР 9М83М – скорость 1700 м/с, дальность до 150 км и потолок 0,025-30 км. ЗРС может поражать БР с дальностью стрельбы до 2500 км и скоростью до 4500 м/с, обеспечивает одновременный обстрел 4-х ГЧ БРСД, 8 ОТР, 16 ТР или до 24 аэродинамических целей [14, 16, 23] С 2014 г в СВ поставлено св. 4-х бригадных комплектов ЗРС С-300В4, есть контракт до 2028 г на ещё 1 комплект.

Российский специалист по ПВО, генерал-лейтенант, д.т.н. А. Лузан критиковал ЗРС С-300В4 за то, что в ходе модернизации С-300В были допущены определенные неоправданные решения, снизившие ее возможности. Так, при проектировании ЗРС С-300ВМ (предшественницы С-300В3) упростили ее состав, исключив тяжелую ПУ и легкую ПЗУ, ранее входившие в С-300В. Это позволило снизить стоимость ЗРС. Предполагалось, что «упрощенный» состав позволит сохранить основные характеристики по огневой производительности и готовности к отражению атак. В результате в ЗРС С-300В4 на ПУ есть легкие ЗУР, а тяжелые ЗУР (главные в ЗРС) только на ПЗУ. Но при решении задач ПРО располагаемое ЗРС

С-300В4 время (от обнаружения ГЧ БРСД до ее уничтожения ЗУР на дальней границе зоны поражения), исчисляется 45-50 сек., которых достаточно лишь при наличии ПУ, оснащенной запасом ЗУР, находящейся в режиме «боевого ожидания» и автоматически управляемой с МСНР. Так и было в ЗРС С-300В, но не стало в С-300ВМ, а затем и в С-300В4.

Результаты учений и испытаний ЗРС С-300ВМ показали, что использование ПЗУ с тяжелыми ракетами для борьбы с БРСД крайне сложно, а перезарядка легких ПУ при ведении боевых действий маловероятна. Да и какая же это полноценная ПЗУ, если у нее один тип ЗУР, а перезаряжать она должна ПУ с другим типом? Это скорее дорога крановая установка.

Лузан предлагает возвратиться к составу системы С-300В: иметь тяжелые ПУ и ПЗУ и легкие ПУ и ПЗУ, что расширит боевые возможности ЗРС, но фактически не скажется на критерии «эффективность-стоимость». Также Лузан предлагает при модернизации ЗРС усовершенствовать систему распознавания целей (в первую очередь ГЧ БРСД) в заатмосферной области [24].

ЗРПК ближнего действия и малой/средней дальности «Панцирь-СМ» создан в КБ приборостроения им. Шипунова. Он предназначен для ПВО гражданских и военных

объектов, в т.ч. ЗРС дальнего действия. «Панцирь-СМ» – итог глубокой модернизации существующего ЗРПК ближнего действия и малой дальности «Панцирь-С1», в результате чего он перешёл в класс ближнего действия и малой/средней дальности. При этом были заменены почти все ключевые составляющие ЗРПК, а он получил возможность борьбы с тактическими ракетами.

«Панцирь-СМ» строится на новом 8x8 шасси КамАЗ К-53958 «Торнадо». Машина оснащена дизелем мощностью 450 л.с. Грузоподъемность – 22 т, скорость – до 90 км/ч. Имеется бронированная кабина и трёхместная капсула расчета.

Используется 2 новые РЛС: обнаружения (дальность – до 75 км); сопровождения и наведения (дальность до 40 км и высота до 15 км). Имеется оптико-электронная станция для сопровождения целей и управления огнем. Сохранена пара двуствольных 30-мм автоматических пушек 2А38М и 2 ПУ на 12 ЗУР в ТПК, причем «Панцирь-СМ» может использовать старые ЗУР 57Э6Е малой дальности (до 20 км) и новые ЗУР средней дальности – до 40 км (30 км?).

На параде демонстрировались ЗРПК с 10-ю большими ТПК с ЗУР и двумя новыми ТПК по 4 малые ЗУР с дальностью до 20 км (по БЛА и ВТО – на 5-7 км?). Но для созда-

ния этих малых ЗУР потребуется ещё 3-4 года [14, 16, 25].

ЗРК средней дальности С-350 / 50Р6А «Витязь» разработан ГСКБ концерна ПВО "Алмаз-Антей". ЗРК предназначен для замены ЗРС С-300П/ПМ.

Д-н ЗРК включает 1 ПБУ 50К6А (на шасси БАЗ-69092-012), 3 РЛК 50Н6А, 12 СОУ 50П6А (несут по 12 ЗУР в ТПК), ЗУР 9М96М и 9М96МД. ЗУР оснащены газодинамическими органами корректировки полета.

Дальность захвата целей РЛК до 250 км, он сопровождает до 48 целей. ЗРК имеет 16 целевых каналов по самолётам (12 по БР) и 32 ракетных канала; дальность поражения самолётов 1,5-60/120 км (БР - 1,5-30 км), высота поражения 5-30000 м, скорость ЗУР до 1000 м/с, скорость цели до 4800 м/с. ЗУР имеет инерциальную систему управления с наведением на координаты целей, полученные от ЗРК перед стартом, с корректировкой по линии связи и активной РЛ ГСН; осколочную БЧ весом 24 кг с управляемым полем поражения, с контактным и радио-взрывателем. Время развёртывания ЗРК – 5 мин [14, 16, 26]

ЗРК "Витязь" планировалось принять на вооружение в 2012 г и закупить до 2020 г 38 комплектов д-нов, а 1-й ЗРК поступил в ВС в 2019 г и намечено до 2028 г закупить 12 комплектов д-нов для пяти полков. Есть контракт на поставку до 2024 г 4-х комплектов д-на.

«Бук-М3», С-300В4 и «Панцирь-СМ» – рациональная модернизация со значительным повышением ТТХ. «Деривация-ПВО» и С-350 – новые комплексы ПВО с высокими ТТХ.

Кроме этих средств ПВО, 24 июня в Москве показаны бывшие на прежних парадах ЗРК «Тор-М2» и «Панцирь-СА», ЗРПК «Панцирь-С1», ЗРС С-400.

ВС имеют 252 БМ ЗРК «Тор» (76 новейших «Тор-М2» и 24 «Тор-М2ДТ», 60 новых «Тор-М2У», 28 модернизированных «Тор-М1-2У», 36 устаревших «Тор-М1» и 28 «Тор»). До 2028 г планируется закупить 8 комплектов ЗРК «Тор-М2» и 2 – «Тор-М2ДТ» для замены всех ЗРК «Оса-АКМ».

ЗРПК «Панцирь-С1» был поставлен в 2008-2019 годах в ВС в количестве 81 БМ (для 13,5 д-нов), планировалась поставка в 2020 г 36 БМ (для 6 д-нов)

ЗРК «Панцирь-СА» – модификация ЗРПК «Панцирь-С1» для Арктики на базе двухзвенного транспортёра ДТ-30ПМ, несущего 18 ЗУР, но без пушек. 1-й комплект поступил в ВС в 2019 г.

ЗРС С-400 был поставлен в 2007-2019 годах в ВС в количестве 57 комплектов д-нов по 8 ПУ (для 28 полков); планировалась поставка в 2020 г 4-х полковых комплектов, а в 2021-2023 гг. ещё 3-х.

Средства ПКО: Береговой ракетный комплекс (БРК) ЗК60 "Бал"

разработан "КБ машиностроения", из корпорации "Тактическое ракетное вооружение" с использованием ракет Х-35 и Х-35У ОКБ "Звезда". Головной изготовитель БРК – завод "Тайфун". БРК "Бал" предназначен для защиты территориальных вод, проливов и побережья от кораблей любого класса.

Д-н БРК включает до 2 СКПУС, до 4 СПУ (по 4/8 ПКР Х-35 или Х-35У в ТПК), до 4 ТПМ (по 8 ПКР в ТПК). Все они на шасси МЗКТ-7930. Скорость машин по шоссе 60 км/час (по бездорожью – 20 км/час), запас хода св. 850 км. Удаленность позиции БРК от береговой черты – до 10 км, интервал пусков до 3 с.

ПКР Х-35 имеет длину 3,85 м, размах крыла – 1,15 м, диаметр корпуса – 0,42 м, вес 610 кг (БЧ 145 кг), скорость 240-270 м/с, высоту полета 10-15 м, дальность поражения 120 км (Х-35) или 260 км (Х-35У). ПКР имеет ОФ БЧ в проникающем кожухе, система управления инерциальная, с ЭВМ, радиовысотомером и автопилотом, ГСН активная РЛ АРС-35 разработки ОАО НПП "Радар-ММС".

Пуск ПКР может осуществляться в направлении расчетного места атакуемого корабля по данным РЛС КП БРК. Профиль полета программируется и включает доворот на цель, поисковый режим (маневр "змейка" для обнаружения и захвата корабля РГСН), снижение для

уменьшения заметности, подскок и атаку с пикирования, эффективную для поражения маневрирующей цели [14, 16, 27].

БРК принят на вооружение в 2008 г. В БРАВ ВМФ уже поступило до 9 комплектов д-на. БРК «Бал» – современный комплекс, отвечающий своему назначению. Каждая бригада БРК будет иметь по 1-2 д-на «Бал».

Бронемшины спецназа и ВДВ: БА "Тайфун-К" 4x4 (КамаЗ К-53949) может применяться как разведывательная и командно-штабная машина, машина огневой поддержки, для охраны и сопровождения колонн, санитарной перевозки, ведения инженерной и РХБ разведки. Размеры автомобиля 6,4x2,5x3,3 м, вес до 15,7 т, двигатель 350 л/с, скорость до 100 км/ч, запас хода 800-850 км, имеет броню из керамики и стали (защищает от 7,62-мм пуль, днище от подрыва 3 кг тротила). Перевозит до 10 чел. На параде были показаны 2 модификации БА с 12,7-мм пулемётами: одна с БМДУ "Арбалет-ДМ", другая с БМДУ "Охотник".

БА "Тайфун-ВДВ" (КамаЗ К4386), разработан для ВДВ. Он имеет колесную формулу 4x4, комбинированную защиту из керамической брони и может сбрасываться с парашютом. Вес БА 13,5 т, двигатель 350 л.с., скорость до 100 км/ч, запас хода 1200 км, перевозит до 8 чел., на параде нёс БМДУ 32В01

(БМ-30-Д) с 30-мм пушкой 2А42 и пулемётом ПКТМ. Созданы варианты: К4386-ПВО с 12,7-мм пулемётом «Корд» и 3 расчётами ПЗРК «Верб», 82-мм самоходный миномёт 2С41 «Дрок» (дальность до 6 км, скорострельность 15 в/мин, несёт 60 мин), минный заградитель УМЗ-Т «Клещ-Г», машина технической разведки МТР-К и др. Поставки БА намечены на 2020 г.

БА "Тайфун-К" и "Тайфун-ВДВ" вполне современные машины, отвечающие своему назначению.

Самолёт радиолокационного дозора и наведения (РЛДН) А-50У разработан ТАНТК им. Бериева совместно с НПО "Вега-М". Он предназначен для обнаружения и сопровождения воздушных, морских и наземных целей, и является глубокой модернизацией самолёта А-50. РЛС самолёта обнаруживает истребитель на малой высоте на фоне земли на 200-400 км, на большой высоте – на 300-650 км. Морские цели обнаруживаются на 400 км, наземные – на 300 км. Число одновременно сопровождаемых целей до 150 (в т.ч. вертолёт), а одновременно наводимых истребителей – несколько десятков.

Для выявления старта ТР и ОТР, а также ракет морского базирования на А-50У есть инфракрасная система обнаружения факела двигателя ракеты, способная на высоте 10 км обнаружить факел стартующей ракеты на 1000 км.

Дальность радиосвязи по КВ каналу КВ 2000 км, а по УКВ каналу – 400 км. На КП видов ВС информация о воздушных целях передается через наземные ретрансляторы. Св. 2000 км используется спутниковая связь. Есть система дозаправки топливом в полете и комплекс самообороны для защиты от истребителей, средства активного и пассивного РЭП (в т.ч. устройства выброса ложных тепловых целей и РЛ отражателей).

Самолёт А-50У создан на базе транспортного самолёта Ил-76МД. А-50У имеет размах крыла 50,5 м, длину 48,27 м, высоту 14,8 м, диаметр фюзеляжа 4,8 м, площадь крыла 300 кв. м, взлётный вес до 190 т, он несёт 109480 л керосина, имеет 4 двигателя тягой по 12 т, скорость 800 км/ч, дальность полёта 7500 км, потолок 12 км, экипаж 5 чел. + 10 операторов РЛК [30].

Самолеты А-50У начал поступать в ВВС России в 2011 г, а до 2020 г намечалось получить 20 ед. Реально ВВС имеют в 2020 г 5 А-50 и 4 А-50У.

А-50У – одна из самых важных новинок парада. В ВКС России серьёзная проблема с самолётами РЛДН – их очень мало и они устаревают. Модернизация позволит придать им более современные возможности. Сейчас разрабатывается новый самолёт РЛДН А-100 «Премьер». Планировалось иметь в 2020 г 39 А-100 (планы фантастиче-

ские, но они отражают потребности). Поступление А-100 неоднократно откладывалось, последний раз до 2024 г. Причины задержки в базе А-100 – Ил-76МД-90А, который поставляется по 3 ед. в год, а главное – санкции на западные микрочипы.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ. Военный парад на Красной площади в Москве в честь 75-летия победы в ВОВ проходил в 2020 г не так, как в прошлые года, а в 3 этапа (9 мая, 24 июня и 26 июля), поскольку был осложнён эпидемией коронавируса в России и мире и проведением референдума по поправкам к конституции РФ. Руководство России приняло решение обязательно провести парад в этом году, чтобы, решить свои задачи внутренней и внешней политики (нагнетание уровня ура-патриотизма в РФ и запугивание стран-оппонентов «новейшими образцами военной техники»), а также обеспечение максимальной явки на референдум и благоприятного для себя итога голосования. Условием этого было добиться, чтобы эпидемия не приобрела недопустимые масштабы. При этом парад и референдум были главными задачами, а борьба с эпидемией – второстепенной, несмотря на многочисленные слова заботы о здоровье народа, высказанные руководством РФ.

4 февраля Шойгу анонсировал показ 9 мая на параде «24 новей-

ших образцов военной техники». Возможно, что в их перечислении (средства ПВО ВКС и СВ, БРК, машины минирования, танки и БМП), он указал порядок их приоритетности. Подготовка к параду началась. А 31 января были зарегистрированы первые случаи заболевания коронавирусом в России. Но эпидемия долго игнорировалась, меры не принимались, поэтому болезнь в РФ быстро распространялась. А подготовка войск к параду продолжалась. Тем не менее, 17 марта Путин назначил на 22 апреля референдум по внесению поправок в конституцию РФ, но уже 25 марта он перенёс дату референдума на более поздний срок из-за распространения эпидемии.

2 апреля эпидемия в РФ приняла угрожающий характер, и руководство России начало обсуждать перенос даты проведения военного парада на 3 сентября или 7 ноября, или проведение его 9 мая без зрителей. Но подготовка войск к параду продолжалась.

16 апреля Путин распорядился перенести парад в Москве с 9 мая из-за эпидемии. Он не назвал новой даты, но подчеркнул, что все запланированные мероприятия, приуроченные к 9 мая, состоятся в 2020 г. А подготовка войск к параду все продолжалась.

28 апреля Путин обещал провести празднование с главным парадом и шествием "Бессмертного

полка", когда минует угроза распространения эпидемии. Он подчеркнул, что россияне достойно отметят праздник, когда будет уверенность в безопасности ситуации и, прежде всего, для ветеранов. Путин сообщил, что 9 мая пройдет авиационный парад, и будут праздничные салюты в городах, а ветеранам предложил отметить праздник дома и спеть «Катюшу».

9 мая воздушные парады состоялись в 47 городах России. Всего было задействовано 597 летательных аппаратов. Больше всего пролетело в Москве (75, хотя ранее планировалось 150). Были задействованы старые и новые самолёты (в Москве – только новые). Парады авиатехники РФ состоялись и за рубежом, в т.ч. в Ереване, на авиабазе Хмеймим, в Бишкеке и Душанбе.

9 мая в Минске до 3 тыс. военных прошли парадом – президент Беларуси Лукашенко не отменил в этом году парад Победы, несмотря на эпидемию и рекомендации ВОЗ. Кроме Беларуси парад прошёл лишь в Туркменистане. В России многие (и, очевидно, руководство РФ) отнеслись этому негативно.

29 мая Путин приказал начать подготовку к параду и назначил его на 24 июня (тогда в 1945 г состоялся Парад победителей). Путин заявил, что риски для всех его участников должны быть сведены к минимуму, а лучше исключены, В итоге, юбилей Победы Россия от-

метит трижды: 9 мая прошел авиационный парад, 24 июня состоялся наземный парад и повторился воздушный парад, а 26 июля (в День ВМФ) будет проведен морской показ и шествие «Бессмертного полка». МО приступило к подготовке ВВТ к возобновлению тренировок парада. Путин заявил, что после преодоления пика эпидемии ситуация в РФ стабилизируется, а Шойгу – что ВС прошли пик пандемии во второй половине апреля и что она не оказала существенного влияния на деятельность ВС. Есть серьёзные основания не верить этим заявлениям. А 1 июня Путин назначил дату референдума по поправкам к конституции РФ на 1 июля, причём начало голосования должно начаться 25 июня – сразу после парада! Т.е. дата референдума оказалась жёстко связана с датой парада Победы. Народ России планировалось воодушевить военным парадом и продемонстрировать им, что эпидемия уже закончилась, а на следующий день отправить голосовать за поправки, по которым Путин будет править до 2036 г.

8 июня прошла 1-я первая репетиция в Алабино. Сообщалось, что в параде примут участие, в основном, военнослужащие с иммунитетом. Тренировки проводились в перчатках и масках.

11 июня сообщили, что власти св. 10 крупных городов РФ решили

не проводить 24 июня парад из-за угрозы распространения эпидемии. От парадов 24 июня отказались в Белгороде, Орле, Перми, Ярославле, Пскове, Саранске, Оренбурге, Нижнем Тагиле, Петропавловске-Камчатском, Курске. Власти допустили, что в Белгороде, Орле и Перми парад может состояться позже.

16 июня МО заявило, что не имеет цели провести полномасштабные парады любой ценой в каждом регионе, и в ряде их пройдут символические мероприятия. Будут соблюдены все меры безопасности. Военные парады и салюты пройдут в городах-героях, в городах, где есть штабы округов, флотов, армий, Каспийской флотилии и корпусов (т.е. в 28 городах РФ). В других городах пройдут праздничные мероприятия и торжественные шествия с участием военнослужащих в соответствии с обстановкой и рекомендациями санитарных врачей регионов. Глава администрации Симферополя сообщила, что парад Победы там не состоится, но МО «уговорило» её на парад со всеми мерами безопасности.

22 июня командующий парадом Салюков заявил, что проведение парада Победы в Москве не является проявлением милитаризма со стороны России. Но проведение парада Победы в Москве время эпидемии – это и есть проявление милитариз-

ма со стороны руководства России. Ради этого и москвичей не пожалели, а тем более – военных. Селюков сказал: «Никакого милитаризма там нет. Хотя, действительно, это демонстрация возможностей, это показ боевого духа, это прекрасная выправка». Тут вторая фраза противоречит первой.

23 июня Салюков сообщил, что среди участников парада преобладали те, кто готовились к параду на 9 мая, заразились, переболели, но теперь у них иммунитет. А у кого его нет – у того в плотной колонне есть масса шансов заразиться.

Предварительно на сайте МО России были приведены планы военного парада в Москве 24 июня. Там должны были участвовать 13008 чел. и 234 ед. наземного ВВТ (24 механизированные группы). Планировалось прохождение св. 40 пеших парадных расчётов. Воздушная часть парада должна была включать 16 групп авиации (75 самолётов и вертолётов – как и на воздушном параде, уже проведенном 9 мая). Также планировалось проведение парадов ещё в 27 городах РФ. Но из-за эпидемии в пяти городах ВВО (Хабаровск, Владивосток, Уссурийск, Чита и Улан-Удэ) парад должен пройти без зрителей. Итого на парадах во всех 28 городах РФ (включая Москву) намечалось задействовать 59224 чел., 2033 ед. наземной техники, 437 самолётов и вертолётов, 13 кораблей и судов.

Во всех городах на параде пешие расчёты и механизированные группы были без масок (как и почти все зрители). Пример в этом подал лично Путин.

На парад Победы в Москву прибыли лидеры 8 стран (президенты Беларуси, Казахстана, Киргизии, Молдовы, Сербии, Таджикистана, Узбекистана и член президиума Боснии и Герцеговины от сербов), но приехав в Москву президент Киргизии сразу же убыл на родину из-за выявленного коронавируса у двух членов его делегации. В пешей колонне в Москве прошли парадные расчёты 13 зарубежных стран (Азербайджана, Армении, Беларуси, Узбекистана, Индии, Казахстана, Киргизии, Китая, Молдовы, Монголии, Сербии, Таджикистана и Туркменистана) – всего 948 чел. А ведь были приглашены военные подразделения из 20 стран мира.

Особый интерес на параде в Москве представляла механизированная колонна, где Шойгу обещал показать «24 новейших образца военной техники».

Порядок прохождения механизированных групп, по сравнению с объявленным на сайте МО был несколько изменён, так же, как число и состав ряда групп. Реально по Красной площади прошло 26 групп, включающих 31 танк Т-34-85; 7 САУ Су-100; 11 БА «Тигр-М», 12 «Тайфун-К» и 3 «Тайфун-ВДВ»; 7 БМП-2М и 6 БМП-3; 4 БМ ЗАК

«Деривация-ПВО», 3 БМП Б-11 «Курганец-25» и 3 Т-15; 10 БМПТ «Терминатор»; 10 танков Т-72Б3, 10 Т-80БВМ, 4 Т-14 и 6 Т-90М; 4 СГ «Мста-СМ» и 4 «Коалиция-СВ»; 6 РСЗО «Торнадо-С»; 6 ОТРК «Искандер-М»; 4 БМ ЗРК «Тор-М2» и 4 СОУ «Бук-М3»; 4 СПЗУ и 2 СПУ ЗРС С-300В4; 7 БМД-4М и 6 БТР-МДМ; 9 БМ ТОС-1А и 4 – ТОС-2, 2 БМ и 2 ТЗМ ИСДМ; 2 ЗРПК «Панцирь-СМ» и 2 «Панцирь-С1», 2 ЗРК «Панцирь-СА»; 4 ЗРС С-350 и 4 С-400; 2 СКПУ, 2 ТПК и 2 СК ПУС БРК «Бал»; 6 БКА «Патруль», 3 БА «Урал»; 3 АПУРК МБР «Ярс», 3 БМП К-17 «Бумеранг». Кроме того, 10 БТР-82А возглавляли группы.

В колонне стало больше на 2 группы (одна из 10 БМПТ, которые были взяты из трёх танковых групп, и последняя – из трёх БМП «Бумеранг»).

По данным на сайте МО планировалось показать 3 ротные смешанные танковые группы: 2 по 2 танковых взвода и 1 взводу БМПТ (в каждой группе 7 танков и 3 БМПТ), и 3-ю группу с 3 танковыми взводами и 1 взводом БМПТ (10 танков и 3 БМПТ). Здесь МО собиралось показать новые боевые порядки с использованием танков и БМПТ. Причём, в 3-й группе показаны 4 Т-14 и 6 Т-90М, т.е. в группе – танки 2-х типов, где руководить будут новые Т-14. Скорее всего, это временный состав групп, создаваемый на период боя. Но ре-

ально на параде эти смешанные группы показаны не были – вместо них демонстрировалась группа из 10 БМПТ и 3 танковые группы по 10 танков. Возможно, что МО приняло решение не иметь в войсках таких штатных подразделений (хотя на период боя они смогут создаваться). А возможно – это очередная дезинформация МО РФ. Кроме того, на параде уменьшилась группа с МБР «Ярс» (на 1 МДР «Листва», 2 МОБД и 2 БА).

26 июня Шойгу сообщил, что в мероприятиях 24 июня в 19 городах РФ (план 28) участвовали 58,5 тыс. чел. (план 59224), до 2 тыс. ед. наземной техники (план 2033), 444 самолета и вертолета (план 437), а также пешие расчёты 13 зарубежных стран (план 13, хотя приглашали 20). Кроме того, торжественные мероприятия прошли в 420 населенных пунктах. В них было задействовано до 80 тыс. чел., 1711 ед. наземной техники, 52 ед. авиатехники. Т.е. всего в 439 населенных пунктах на празднованиях было задействовано до 138,5 тыс. военных, 3710 ед. наземной техники, 496 ед. авиатехники. А зрителей там было – миллионы! Тут можно ожидать новой, огромной вспышки эпидемии. И всё ради чего? Дабы народ проголосовал за поправки к конституции и Путин правил Россией до 2036 г.

Как уточнил Шойгу, в Москву на парад в качестве почетных го-

стей прибыли главы 10 государств (реально их было 8, но Шойгу для числа присчитал сюда и глав непризнанной Абхазии, а также Северной Осетии).

А теперь самое главное – Шойгу сообщил, что 157736 военных уже проголосовали в референдуме с 12 июня, досрочно. Всего будет обеспечено участие в голосовании до 2,5 млн. военных, членов их семей, гражданского персонала и ветеранов ВС. Шойгу обратил внимание на необходимость строгого соблюдения мер, чтобы исключить риски для здоровья голосующих. Основной этап голосования стартовал 25 июня во всей России. Основной день голосования – 1 июля, но можно проголосовать и с 25 по 30 июня. В общем, голосование растянули на неделю, чтобы народу пришлось побольше.

И, наконец, уточним, какие 24 «новейших образца военной техники» Шойгу обещал показать на параде впервые. Правда показали не 24, а 23 (как сообщили – 18 новых и 5 модернизированных). В т.ч. 2 БА «Тайфун-К» (с БМДУ «Арбалет-ДМ» и «Охотник»); БА «Тайфун-ВДВ»; БМП-2М (с БО «Бережок»); ЗАК «Деривация-ПВО»; БМП Б-11 «Курганец-25» (с БМ «Эпоха») и Т-15 (с БМ «Кинжал»); танки Т-80БВМ и Т-90М; РСЗО «Торнадо-С»; ЗРК «Бук-М3»; СПЗУ и СПУ ЗРС С-300В4; БМ ТОС-2; БМ и ТЗМ ИСДМ; ЗРПК «Панцирь-

СМ»; ЗРС С-350 «Витязь»; СКПУ, ТПК и СК ПУС БРК «Бал»; легкой автомобиль «Аурус» для Шойгу и самолёт РЛДН А-50У.

Но если к этим 23 ед. ВВТ подойти с использованием системного подхода, то станет очевидно, что это не самостоятельные образцы ВВТ, а они входят комплексы и системы. Это. 2 машины ЗРС С-300В4 (СПЗУ и СПУ), 2 машины ИСДМ (БМ и ТЗМ), а также 3 машины БРК «Бал» (СКПУ, ТПК БРК и СК ПУС). А 3 типа БА «Тайфун» мало отличаются друг от друга – лишь элементами конструкции и вооружением, ну а машина «Аурус» – техника гражданская.

Если использовать системный подход, то на параде было показано лишь 16 «новейших» систем и комплексов. Рассмотрим в общепринятом порядке (танки, ББМ, артиллерия и т.д.), что же собой представляют в реальности «новейшие» системы российского вооружения.

Танки Т-80БВМ и Т-90М – рациональная модернизация с повышением ТТХ за относительно небольшую цену. Но об унификации танкового парка придётся забыть, что добавит проблем органам тылового и технического обеспечения.

Т-80БВМ – это модернизированный Т-80БВ со 125-мм пушкой 2А46М-4 (использует новые снаряды "Свинец-1/2"), прицелом

«Сосна-У», ДЗ «Реликт», газотурбинным двигателем 1250 л.с. и др. Эти танки лучше приспособлены для холодного климата, уже поставлено до 100 ед..

Т-90М – это модернизированный Т-90А. Т-90М имеет новую башню со 125-мм пушкой 2А82-1М (как у Т-14) и СУО «Калина», дистанционно управляемую ЗПУ с 12,7-мм пулемётом, радиостанцию «Акведук», подключение к ЕСУ-ТЗ, дизель 1130 л.с. и вспомогательную силовую установку. Машина имеет ДЗ «Реликт» и экраны, кондиционер и др. Планируется установка КАЗ «Арена-М». Заказано 160 Т-90М, намечено модернизировать 400 ед.

Кроме этих танков, были уже показанные на прежних парадах модернизированные танки Т-72Б3, новые Т-14 и БМПТ на базе Т-90. Всего показали 4 типа танков и 1 – БМПТ.

Уже поставлено до 1500 танков Т-72Б3 и 500 Т-72Б3М (последние со 125-мм пушкой 2А46М-5, цифровым вычислителем и панорамным прицелом командира, двигателем 1130 л.с., КДЗ «Реликт» и решётчатыми экранами).

Заказ на танк Т-14 с поставкой до 2022 г составил 132 ед. (в т.ч. БМП Т-15 и БРЭМ Т-16), но возникли проблемы с двигателем и др. К тому же танк дорог, поэтому планы заказа до 2028 г 500 ед. вызывают сомнения в их реальности.

БМПТ уже поступили на войсковые испытания. Сейчас СВ пытаются определить их место в боевых порядках.

БМП-2М, Б-11 и Т-15 – рациональная модернизация с повышением ТТХ за относительно небольшую цену. Но об унификации парка БМП придётся забыть.

БМП-2М – это модернизированная БМП-2 с установкой БО «Бережок» с 30-мм пушкой 2А42, 7,62-мм пулемётом ПКТМ, 4 ПТУР «Корнет» и новой СУО.

БМП Б-11 «Курганец-25» была модернизирована с установкой нового варианта ДУБМ «Эпоха». Он имеет 57-мм автоматическую пушку низкой баллистики ЛШО-57, 4 ПТУР "Корнет", пулемет ПКТМ, выдвижную ПУ с 8 лёгкими УР комплекса "Булат".

БМП Т-15 была модернизирована с установкой нового ДУБМ «Кинжал». Он имеет 57-мм пушку 2А91 с высокими ТТХ и боекомплектом 80 выстрелов. Снаряды включают: многофункциональный, бронебойный и управляемый, что позволит поражать малые БЛА, низколетящие ЛА, ББМ и полевые укрепления. Модуль также имеет пулемёт ПКТМ и 2 ПТУР «Атака»

Огневая мощь этих БМП значительно выросла за счёт установки БМ «Бережок», «Эпоха» и «Кинжал». БМП получили 57-мм пушки (разные), БМП-2М и Б-11 – ПТРК «Корнет», Т-15 – ПТРК «Атака».

Но защищённость БМП-2М не улучшилась и находится на низком уровне.

Кроме этих БМП, были уже показанные на прежних парадах БМП-3, БТР-82А, К-17, БМД-4М и БТР-МДМ. Всего показали 8 типов ББМ.

В 2015-2019 гг. были поставлены 400 БМП-3, есть контакт по 2021 г на 168 ед.

В ВС есть 1681 БТР-82А/АМ, в т.ч. в 2019 г было поставлено до 80, а в 2020 г планируется получить 460 ед.!!!

Колёсные БМП К-17 на всех парадах с 2015 г шли в конце механизированной колонны (и недаром). В этом году одна из К-17, двигаясь после парада по улицам Москвы, задымилась и была эвакуирована. Т.е., машина не готова.

В ВДВ есть 320 БМД-4М и до 180 БТР-МДМ. Поставки продолжают.

РСЗО «Торнадо-С» и ТОС-2 – рациональная модернизация с повышением ТТХ за относительно небольшую цену. ИСДМ – новая РСЗО, специально предназначенная для дистанционного минирования (эффективнее, чем «Град»).

РСЗО «Торнадо-С» – глубокая модернизация РСЗО "Смерч". «Торнадо-С» имеет повышенную дальность (до 120 км) и точность стрельбы, а также возможность введения индивидуального полетного задания для каждой ракеты

РСЗО ТОС-2 создана на базе РСЗО ТОС-1А, но имеет новый блок стволов (18 по 220 мм) и выполнена на колесном бхб шасси "Урал-63706", что увеличивает ее мобильность. ТТХ улучшены за счёт новых ракет с увеличенной дальностью стрельбы и более мощной БЧ. Также улучшена СУО, что повысило точность. ТОС-2 имеет кран для перезарядки ракет, и не нуждается в ТЗМ.

ИСДМ – инженерная РСЗО на шасси 8х8 автомобиля "КамАЗ". Система включает БМ и ТЗМ. БМ – 122-мм 50-ствольная РСЗО (2 блока стволов по 25 ракет), ведущую огонь ракетами с противотанковыми и противопехотными минами на 5-15 км. ТЗМ перевозит 2 блока стволов по 25 ракет и краном заряжает ими БМ.

Кроме этих РСЗО, 24 июня прошли уже показанные на прежних парадах новые ОТРК «Искандер-М», СГ 2С19М2 и САО 2С35. Всего показали 6 огневых систем и комплексов ракетных войск и артиллерии, войск РХБЗ и инженерных.

ОТРК «Искандер-М» вооружены все 13 ракетных бригад ВС (по 12 СПУ, всего 156 ед.). Но в этих бригадах планируется иметь по 16 СПУ, поэтому дополнительный заказ может составить 52 СПУ + машины обеспечения.

В СВ есть 39 д-нов СГ «Мста-С» по 18 ед. и 4 учебные батареи по 6

ед. (всего 726 ед. в т.ч. 273 2С19, 201 модернизированных 2С19М1 и 252 новых 2С19М2). Планируется дальнейшая поставка СГ 2С19М1 и 2С19М2.

САО 2С35 на базе Т-90 только поступили в опытно-боевую эксплуатацию.

ЗРК «Бук-М3», ЗРС С-300В4 и ЗРПК «Панцирь-СМ» – рациональная модернизация со значительным повышением ТТХ. ЗАК «Деривация-ПВО» и ЗРК С-350 – новые комплексы ПВО с высокими ТТХ.

Самоходный ЗАК БД «Деривация-ПВО» создан для замены ЗСУ-23-4. БМ 2С38 имеет пассивные средства разведки и сопровождения целей и предназначена для поражения воздушных целей (БЛА, КР, УР "воздух-поверхность", тактических самолетов, вертолетов и ракет РСЗО), а также наземных и надводных целей. Комплекс включает БМ 2С38 ЗАК-57 (на базе БМП-3), ТЗМ 9Т260 и транспортную машину, МРТО.

Вес БМ 2С38 21,5 т., она имеет ДУБМ с 57-мм автоматической пушкой 2А90, 12,7 мм пулемет и ПТРК "Корнет". Дальность поражения воздушных целей 0,2-6 км (наземных – до 3 км), высота – до 4,5 км, темп стрельбы 120 выстр./мин., боекомплект 148 выстрелов. Есть 4 типа снарядов: осколочно-трассирующий, бронебойный, многофункциональный и управляемый с

наведением по лучу лазера (по самолётам на 6-8 км, БЛА – на 3-5 км, вероятность поражения 2 снарядами 0,8). Дальность обнаружения цели 2,3 x 2,3 м с вероятностью 80% 10 км (распознавания – 4 км). Испытания комплекса намечено завершить в 2021 г.

ЗРК СД "Бук-М3" – глубокая модернизация ЗРК "Бук-М2" и создан для замены ЗРК "Бук-М1/2". Д-н ЗРК включает 1 КП 9С510М; 1 СОЦ 9С18М1-3; 1 РПН 9С36М; 1-2 СОУ 9А317М (несет 6 ЗУР на подъемной рампе с МФ РЛС); 1-2 ПУ 9А316М (несет 12 ЗУР на подъемной рампе), 1 ТЗМ 9Т243М; ЗУР 9М317М.

Д-н имеет 36 целевых каналов, дальность поражения 2,5-70 км, высоту – 15-35000 м, скорость цели до 3000 м/с. ЗУР имеет инерциальное управление с полуактивной РЛГСН и ОФ ГЧ с РЛ взрывателем. С 2016 г в СВ поставлено 5 бригадных комплектов ЗРК «Бук-М3», есть контракт на поставку до 2028 г ещё 7 комплектов.

ЗРС ДД С-300В4 – глубокая модернизация ЗРС С-300В и создана для его замены. Она предназначена для поражения самолетов тактической и стратегической авиации, БРСД, ОТР и ТР, аэробаллистических и крылатых ракет, самолетов ДРЛО, РУК и РЭБ. Д-н ЗРС С-300В4 включает узел разведки и целеуказания (1 РЛС КО 9С15МД), 1 РЛС ПО 9С19М1, 1 КП 9С457-2) и до 4-х зенитных ракетных батарей. В ба-

таре 1 МСНР 9С32М1, до 6 ПУ 9А83М2 (по 4 лёгкие ЗУР 9М83М) и 4-6 ПЗУ 9А84-2 (по 2 тяжёлые ЗУР 9М82М/МД).

ЗРС имеют в д-не 24 целевых и 48 ракетных каналов (по БР 16 и 32). ЗУР 9М82М/МД имеют скорость 2400 м/с, дальность стрельбы до 200/350-400 км и потолок до 37 км, а ЗУР 9М83М – скорость 1700 м/с, дальность до 150 км и потолок 0,025-30 км. ЗРС может поражать БР с дальностью стрельбы до 2500 км и скоростью до 4500 м/с. ЗРС обеспечивает одновременный обстрел 4-х ГЧ БРСД, 8 ОТР, 16 ТР или до 24 аэродинамических целей. С 2014 г в СВ поставлено св. 4-х бригадных комплектов ЗРС С-300В4, есть контракт до 2028 г на ещё 1 комплект.

Российский специалист по ПВО А. Лузан критиковал ЗРС С-300В4 за то, что при модернизации С-300В были снижены её возможности. Были исключены тяжелая ПУ и легкая ПЗУ, что позволило снизить стоимость ЗРС. В результате в ЗРС С-300В4 на ПУ размещаются легкие ЗУР, а тяжелые ЗУР (главные в ЗРС), только на ПЗУ. Но при решении задач ПРО располагаемое ЗРС С-300В4 время – 45-50 сек., которых достаточно лишь при наличии ПУ с ЗУР, находящейся в «боевом ожидании» и автоматически управляемой с МСНР. Так было в ЗРС С-300В, но не стало в С-300В4. Результаты испытаний ЗРС показали,

что использование ПЗУ с тяжелыми ЗУР для борьбы с БРСД крайне сложно, а перезарядка легких ПУ при ведении боевых действий маловероятна.

ЗРПК БД и МД/СД «Панцирь-СМ» предназначен для ПВО гражданских и военных объектов, в т.ч. ЗРС ДД. «Панцирь-СМ» – глубокая модернизация ЗРПК БД и МД «Панцирь-С1». При этом он получил возможность борьбы с тактическими ракетами. «Панцирь-СМ» строится на новом 8x8 шасси КамаАЗ «Торнадо». Используется 2 новые РЛС: обнаружения (дальность до 75 км); сопровождения и наведения (до 40 км и высота до 15 км). Есть оптико-электронная станция. Сохранены 2 двустольные 30-мм пушки 2А38М и 2 ПУ на 12 ЗУР, причем «Панцирь-СМ» может использовать старые ЗУР 57Э6Е МД (до 20 км) и новые ЗУР СД – до 30-40 км. На параде показана ЗРПК с 10-ю большими ТПК с ЗУР и двумя новыми ТПК по 4 малые ЗУР с дальностью до 20 км (по БЛА и ВТО – на 5-7 км?). Но для создания этих малых ЗУР потребуется ещё 3-4 года.

ЗРК СД С-350 предназначен для замены ЗРС С-300П/ПМ в системе ПВО страны. Д-н ЗРК включает 1 ПБУ 50К6А, 3 РЛК 50Н6А, 12 СОУ 50П6А (несут по 12 ЗУР), ЗУР 9М96М и 9М96МД.

Дальность захвата целей РЛК до 250 км, он сопровождает до 48 це-

лей. ЗРК имеет 16 целевых каналов по самолётам (12 по БР) и 32 ракетных канала; дальность поражения самолётов 1,5-60/120 км (БР - 1,5-30 км), высота – 5-30000 м, скорость ЗУР до 1000 м/с, скорость цели до 4800 м/с. ЗУР имеет газодинамические органы корректировки полета, инерциальную систему управления с наведением на координаты целей, полученные от ЗРК перед стартом, с корректировкой по линии связи и активной РЛ ГСН; осколочную БЧ весом 24 кг с управляемым полем поражения, с контактным и радиовзрывателем. ЗРК планировалось принять на вооружение в 2012 г и закупить до 2020 г 38 комплектов д-нов, а 1-й ЗРК поступил в ВС в 2019 г и намечено до 2028 г закупить 12 комплектов д-нов. Есть контракт на поставку до 2024 г 4-х комплектов д-на.

Кроме этих средств ПВО, были показаны бывшие на прежних парадах ЗРК «Тор-М2» и «Панцирь-СА», ЗРПК «Панцирь-С1», ЗРС С-400.

ЗРК «Тор-М2». ВС имеют 252 БМ ЗРК «Тор» (76 новейших «Тор-М2» и 24 «Тор-М2ДТ», 60 новых «Тор-М2У», 28 модернизированных «Тор-М1-2У», 36 устаревших «Тор-М1» и 28 «Тор»). До 2028 г планируется закупить 8 комплектов ЗРК «Тор-М2» и 2 – «Тор-М2ДТ».

ЗРПК «Панцирь-С1» был поставлен в 2008-2019 годах в ВС в

количестве 81 БМ (для 13,5 д-нов), планировалась поставка в 2020 г 36 БМ (для 6 д-нов)

ЗРК «Панцирь-СА» – модификация ЗРПК «Панцирь-С1» для Арктики на базе двухзвенного транспортёра ДТ-30ПМ, несущего 18 ЗУР, но без пушек. 1-й комплект поступил в ВС в 2019 г.

ЗРС С-400 был поставлен в 2007-2019 годах в ВС в количестве 57 комплектов д-нов по 8 ПУ (для 28 полков); планировалась поставка в 2020 г 4-х полковых комплектов, а в 2021-2023 гг. ещё 3-х.

БРК "Бал" предназначен для защиты территориальных вод, проливов и побережья от кораблей любого класса. Д-н БРК включает до 2 СКПУС, до 4 СПУ (по 4/8 ПКР Х-35 или Х-35У), до 4 ТПМ (по 8 ПКР). Все они на шасси МЗКТ-7930.

ПКР Х-35 имеет вес 610 кг (БЧ 145 кг), скорость 240-270 м/с, высоту полета 10-15 м, дальность поражения 120 км (Х-35) и 260 км (Х-35У). ПКР имеет ОФ БЧ, система управления инерциальная, с использованием ЭВМ, радиовысотомера и автопилота, ГСН активная РЛ АРГС-35. С 2008 г в БРАВ ВМФ уже поступило до 9 комплектов д-на. БРК «Бал» – современный эффективный комплекс. Каждая бригада БРК будет иметь по 1-2 д-на «Бал».

Среди этих впервые показанных на параде 16 систем, комплек-

сов и образцов 11 были по факту результатом глубокой модернизации (а не 5, как пыталась уверить в этом российская пропаганда). Танки Т-80БВМ и Т-90М, БМП-2М с БО «Бережок», БМП Б-11 с БМ «Эпоха-мод.» и Т-15 с БМ «Кинжал», РСЗО «Торнадо-С» и ТОС-2, ЗРК «Бук-М3», ЗРПК «Панцирь-СМ», ЗРС С-300В4 и самолёт РЛДН А-50У – результат глубокой модернизации танков Т-80БВ и Т-90А, БМП-2, БМП Б-11 и Т-15 с БМ «Эпоха», РСЗО «Смерч» и ТОС-1А, ЗРК «Бук-М2», ЗРПК «Панцирь-С1», ЗРС С-300В. и самолёта РЛДН А-50У. Новыми можно считать лишь 5 систем, комплексов и образцов: БА семейства «Тайфун», ЗАК «Деривация-ПВО», ИСДМ, ЗРК С-350 и БРК «Бал». Но всё это не имеет существенного значения. Зато в результате модернизации ВС России получают более современное вооружение, испытанное в Сирии, Ливии и Украине, с серьёзно улучшенными ТТХ. Оно будет значительно дешевле, чем новое, причём поступит в войска и освоено быстрее, чем новое.

В механизированной колонне показали 4 типа танков (Т-73Б3, Т-80БВМ, Т-90М, Т-14) и 1 – БМПТ, 8 типов БМ (БМП-2М, БМП-3, БТР-82А, Б-11, К-17, Т-15, а из ВДВ – БМД-4М и БТР-МДМ), 6 типов огневых систем и комплексов ракетных войск и артиллерии («Искандер-М», «Торнадо-С»,

2С19М2, 2С35), войск РХБЗ (ТОС-2) и инженерных (ИСДМ), 9 типов зенитных комплексов и ЗРС, в т.ч. 4 из войск ПВО СВ («Деривация-ПВО», «Тор-М2», «Бук-М3», С-300В4) и 5 из войск ПВО ВКС («Панцирь-С1», «Панцирь-СА», «Панцирь-СМ», С-350, С-400). Из них 5 на параде показали впервые («Деривация-ПВО», «Бук-М3», С-300В4, «Панцирь-СМ» и С-350). Средства ПВО составляли на параде большую часть. Это указывает на их приоритетность в ВС России, что объясняется превосходством стран НАТО в авиации. Также были показаны БРК «Бал» из БРАВ ВМФ и МБР «Ярс» из РВСН, новые БА «Тигр-М», «Тайфун-К/ВДВ», «Патруль», «Урал», и даже автомобиль «Аурус» для Шойгу.

На воздушном параде показали (точно как и 9 мая этого года) 4 типа бомбардировщиков (тяжёлые стратегические Ту-95МС и Ту-160, дальние Ту-22М3 и фронтовые Су-24М), ударные самолёты МиГ-31К с ракетами «Кинжал», истребители-бомбардировщики Су-34, штурмовики Су-25, 4 типа истребителей (многоцелевые Су-35С, Су-30СМ и МиГ-29СМТ, многофункциональные Су-57), транспортные самолёты Ил-76МД и заправщик Ил-78, ударные вертолёты (Ми-28Н, Ми-35М, Ка-52) и транспортные вертолёты (Ми-26 и Ми-8АМТШ). Единственным типом ЛА, впервые показанном на параде, был самолёт

РЛДН А-50У. При этом надо отметить, что ударных самолётов было 7 типов, а истребителей – лишь 4, транспортных и заправщиков – по 1 типу, ударных вертолётов – 3 типа и транспортных – 2. Это косвенно говорит о превалировании ударной функции ВВС России над истребительной и прочими.

На параде была представлена основная номенклатура вооружения ВС (кроме ВМФ). Она полностью удовлетворяет потребности России. И даже если системы ВВТ нового поколения («Армата», «Курганец-25», «Бумеранг», «Деривация-ПВО», «Панцирь-СМ», С-350, Су-57 и др.) задержатся с поступлением в ВС, остального ВВТ, из показанного на параде и поступающего в войска, вполне достаточно для решения не только оборонительных, но и наступательных задач. И это надо иметь в виду соседям России (в первую очередь – Украине), и не только соседям.

Кроме того, важно осознавать, что 24 июня на параде в Москве было показано далеко не всё, что есть и может быть «новейшего» в ВС РФ. Кое-что ещё разрабатывается и испытывается, а что-то вообще засекречено. Например, на параде из «оружия 1 марта», обнародованного Путиным в 2018 г, были только УР «Кинжал» на самолётах МиГ-31К, но не было МБР «Сармат» и «Авангард», межконтинентальных КР «Буревестник» и торпед «Посей-

дон», лазерного комплекса «Пересвет». Из другого вооружения не были показаны арктическая БМП «Рыцарь», САО «Коалиция-СВ-КШ», «Флокс» и «Магнолия», самоходный миномёт «Дрок», РСЗО «Ураган-1М» ЗРК «Багильник», ЗРС С-500 «Прометей», десантные САО «Лотос», СП «Спрут-СДМ1» и ЗРК «Птицелов», БпАК «Орион», «Альтаир», «Охотник» и многое другое. Возможно, что не все эти системы будут приняты на вооружение из-за нехватки средств и по технологическим проблемам, но соседям России (в первую очередь – Украине), и не только соседям надо быть готовыми к этому. Это реальная военная опасность. Она растёт, а в перспективе станет значительно больше, причём этот процесс ускоряется. Ждать, когда она превратится в военную угрозу недопустимо – тогда будет уже поздно. И в первую очередь надо определить, что в этой военной опасности реально, а что является блефом и предназначено для запугивания стран-оппонентов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Военные впервые покажут на московском параде 9 мая 24 новейших образца техники // <https://tass.ru/armiya-i-opk/7678867>
2. В Параде Победы примут участие более 15 000 военнослужащих и около 400 единиц боевой техники // [\[vic75100220.html\]\(http://vic75100220.html\)](http://nvo.ng.ru/nvoevents/2020-02-10/100_</div><div data-bbox=)

3. В Кремле и Минобороны обсудили альтернативные сценарии парада Победы // <https://www.rbc.ru/society/02/04/2020/5e83aa439a7947059b5b8aa7>
4. Путин: парад Победы пройдет на Красной площади, когда минует угроза коронавируса // <https://tass.ru/obschestvo/8357377>
5. Азанов Р. 75 самолётов и вертолётов за пять минут. Какая авиация пролетела над Москвой 9 Мая // <https://tass.ru/armiya-i-opk/8406707>
6. Парад Победы в Минске привлёк внимание россиян // https://73online.ru/r/parad_pobedy_v_minske_privlek_vnimanie_rossiyan-77790
7. Парад Победы – строго по расписанию // http://nvo.ng.ru/nvoweek/2020-05-29/2_1094_week.html
8. Военная техника перебазируется в Москву для участия в параде Победы // <https://tass.ru/obschestvo/8718525>
9. В Минобороны заявили, что нет цели проводить во всех регионах парады "любой ценой" // <https://tass.ru/armiya-i-opk/8736045>
10. Главком Сухопутных войск: парад Победы - не проявление милитаризма, а праздник для людей // <https://tass.ru/obschestvo/8789933>
11. Главком Сухопутных войск РФ рассказал, кто впервые примет участие в параде Победы в

- Москве // <https://tass.ru/moskva/8802645>
12. ПАРАД ПОБЕДЫ 2020 ГОДА // <http://bastion-karpenko.ru/parade-2020/>
13. Парад в честь 75-летия Великой Победы // <https://www.youtube.com/watch?v=3Y5HurvGouc>
14. 75 лет Победы. Новинки на параде // <https://www.youtube.com/watch?v=FmrpINOCIE>
15. Шойгу поручил Генштабу ВС РФ представить предложения по поощрению участников парада // <https://tass.ru/armiya-i-opk/8822011>
16. Азанов Р. «Бал», «Деривация», «Тосочка»: Какую технику впервые показали на Красной площади в Москве // <https://tass.ru/armiya-i-opk/8743987>
17. МОДЕРНИЗИРОВАННЫЙ ОСНОВНОЙ БОЕВОЙ ТАНК Т-80БВМ // <http://bastion-karpenko.ru/t-80bvmm/>
18. Т-90М «Прорыв» // <https://dfnc.ru/katalog-vooruzhenij/tanki/t-90m-proryv/>
19. Боевой модуль "Эпоха" // <https://vpk.name/library/f/epoha-bm.html>
20. Рябов К. Боевой модуль «Кинжал». Развитие «Байкала» // <https://topwar.ru/159380-boevoy-modul-kinzhal-dalnejshee-razvitiy-bajkala.html>
21. Самоходный зенитный артиллерийский комплекс 2С38 "Деривация-ПВО" // <https://vpk.name/library/f/derivaciya-pvo.html>
22. Зенитный ракетный комплекс средней дальности 9К317М «Бук-М3» // <https://dfnc.ru/katalog-vooruzhenij/zenitnyeraketnye-kompleksy/9k317m-buk-m3/>
23. Кнутов Ю. Универсальный боец // <https://vpk-news.ru/articles/57502>
24. Лузан А. Модернизированная С-300 лишена половины возможностей // <https://vpk-news.ru/articles/51702>
25. Рябов К. ЗРПК «Панцирь-СМ». Сначала на параде, затем в войсках // <https://topwar.ru/172546-zrpk-pancir-sm-snachala-na-parade-zatem-v-vojskah.html>
26. Зенитный ракетный комплекс средней дальности С-350 / 50Р6А Витязь" // <https://dfnc.ru/katalog-vooruzhenij/zenitnyeraketnye-kompleksy/s-350-vityaz/>
27. Береговой ракетный комплекс 3К60 "Бал" // <https://dfnc.ru/katalog-vooruzhenij/nazemnyeraketnye-kompleksy/3k60-bal/>
28. Броневтомобиль КамАЗ-53949 «Тайфунёнок» // <https://vpk.name/library/f/k-53949.html>
29. Десантируемая бронемашина К4386 «Тайфун-ВДВ» // <https://vpk.name/library/f/tayfunvkv.html>
30. А-50У // <http://www.airwar.ru/enc/spy/a50u.html>